№ 132 — Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem — פרייז 20 גראשען — Lodzer Tageblat

לאדזער טאגעבלאט

רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פיעטריקאווער 16. טעלעפאנען: פון רעדאקציע 78, פון אדמיניסטראציע 47 || דאנערשטאג, ט' סיון תרפ"ז || 9 czerwca 1927 r. || צוואנציגסטער יאהרגאנג.

סאוויעטישע נאטע צו פוילען

מאכט מיט-פעראנטווארטליך פוילען פאר'ן מארד פון סאוו. אמבאסאדאר.

טשיטשערין זאגט, אז צו קיין ערנסטען קאנפליקט וועט דער ווארשאווער מארד נישט דערפיהרען.

ארעסטען פון רוסישע מאנארכיסטען אין ווארשא און ווילנא

סאוויעטישע נאטע צו פוילען

צוליב'ן מארד פון געזאנדטען ה' וואיקאוו.

ווארשא, (טעלעפאניש) די מאסקווער ראדיא-סטאציע האט נעכטען ביי-נאכט פערעפענטליכט פאלגענדען קאמוניקאט: ליטווינאוו האט נעכטען איבערגעגעבן דעם פוילישען געזאנדטען אין מאסקווא ה' פאטעק א נאטע וועגען מארד פון וואיקאוו'ן.

די סאוויעטישע רעגירונג — פיהרט אויס די נאטע — פערבינדט דעם מארד פון סאוויעטישען געזאנדטען אין ווארשא מיט א ריי אטענטאטען אויף די סאוויעטישע פערשטעהערשאפט, וואס זיינען אויסגעפיהרט געווארען אין דער לעצטער צייט.

די רעוויזיעס אין די סאוויעטישע האנדעלס-געזעלשאפטען אין פעקין און אין לאנדאן און לעצטענס דאס איבעררייסען די בעציהונגען מצד ענגלאנד, האבען געגעבען א שטויס די טעראריסטישע גרופען פון די מאנארכיסטען צו בלוטיגע אטענטאטען.

די סאוויעטישע רעגירונג האלט, אז דער מארד, וואס איז אויסגעפיהרט געווארען איבער וואיקאוו'ן איז געווען א רעזולטאט פון דער אקציע פון די רוסישע קאנטרא-רעוואלוציאנערען, אין בעצוג צו וועמען די פוילישע רעגירונג האט נישט אונטערנומען קיין דעצידירטע שטעלונג, אויף וואס די סאוויעטען האבען שוין פריהער אויפמערקזאם געמאכט די פוילישע רעגירונג.

די סאוויעטישע רעגירונג דריקט אויס איהר קאטעגארישען פראטעסט, מאכט פעראנטווארטליך די פוילישע רעגירונג פאר'ן אויסגעפיהרטען מארד און לאזט זיך איבער דאס רעכט זיך אומצוקעהרען צום ענין וועגען מארד, נאכ'ן בעקומען די גענויע פרטים פון מארד און דער אויספארשונג.

די נאטע איז איבערגעגעבען געווארען ה' פאטעק'ן אין מאמענט בעת ער איז געווען ביי ליטווינאוו'ן אויסצודריקען אין נאמען פון דער פוילישער רעגירונג מיטגעפיהל.

דער געזאנדטער ה' פאטעק האט פערזיכערט ליטווינאוו'ן, אז די אויספיהרער פון אטענטאט וועלען ווערען אמשטרענגסטען בעשטראפט.

פויליש-סאוויעטישע בעציהונגען וועלען נישט פערשארפט ווערען

צוליב דער ערמארדונג פון אמבאסאדאר וואיקאוו

בערלין, 8 יוני (פאט) די בערלינער צייטונג מעלדען, אז אויף דער קאנפערענץ, וואס איז פארגעקומען צווישען טשיטשערינ'ען און שטרעזעמאנ'ען איז נישט בלויז ארומגערעדט געווארען דער ענגליש-סאוויעטישער קאנפליקט, נאר עס איז אויך בעטראכט געווארען די סיטואציע, וואס האט זיך געשאפען צוליב דער ערמארדונג פון אמבאסאדאר וואיקאוו אין ווארשא.

„לאקאל אנצייגער" שטעלט פעסט, אז ביידע מיניסטארען זיינען געקומען צו דער איבערצייגונג, אז דער בעדויערנסווערטער פאל אין ווארשא דארף נישט פירען מיט זיך קיין שלעכטע פאלגען אין דער אלגעמיינער סיטואציע אין מזרח-אייראפא, בעזונדערס דערפאר, ווייל תיכף נאכ'ן מארד האט די פוילישע רעגירונג אויסגעדריקט איהר בעדויערן און זי האט מבטיח געווען שטרענג צו בעשטראפען דעם ארעסטירטען אנפאללער.

„פאסישע צייטונג" שטעלט פעסט, אז אויף דער קאנפערענץ האט מען גערעדט וועגען דער ערמארדונג פון אמבאסאדאר וואיקאוו. דערביי איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז דער ווארשאווער מארד קאן בשום אופן נישט זיין א סבה צו פערשארפען די בעציהונגען צווישען די סאוויעטען און פוילען. די פוילישע רעגירונג בעמיהט זיך מיט אלע כחות צו בעזייטיגען דעם אונאנגענעהמען אינצידענט, וועלכער האט געקאנט ווערען ארויסגערופען צוליב'ן מארד. די פערספעקטיוון פון די פויליש-סאוויעטישע אונטערהאנדלונגען ווערען, וואס אנ'אמת נישט אזוי אפטימיסטיש פארגעשטעלט אין די סאוויעטישע קרייזען.

א געוויסער פעסימיזם זעהט מען אויך אין די בעציהונגען מיט פראנקרייך, וואו עס מערקט זיך א מעגליכקייט צו פערשארפען דעם קאמף געגען „קאמאנטערן".

בערלין, 8 יוני (פאט) דער סאציאליסטישער „פאראווערטס" שרייבט, אז די סאוויעטישע נאטע צו דער פוילישער רעגירונג איז נאר אויסגעשפעקולירט אויף צו מאכען א רושם אין רוסלאנד גופא.

נאך דער אויספארשונג פון מערדער קאווערדא וועט פוילען ענטפערען אויף דער סאוו. נאטע.

ווארשא, 8 מאי (טעלעפאניש) פון גוט-אינפארמירטע קוועלען דערוויסען מיר זיך, אז באלד נאכ'ן פערענדיגען די אויספארשונג וועט די פוילישע רעגירונג ענטפערען אויף דער נאטע פון די סאוויעטען.

די פוילישע נאטע וועט ענטהאלטען אנ'אויספיהרליכען מאטעריאל וועגען דעם טראגישען טויט פון סאוויעטישען אמבאסאדאר. די ערקלערונגען, וואס וועלען זיך שטיצען אויף דער געריכטליכער אויספארשונג וועלען ערלויבען די סאוויעטישע רעגירונג רוהיג און אביעקטיוו אפצושאצען דעם שענדליכען פערברעכען, וואס איז בעגאנגען געווארען געגען די סאוויעטען און וואס איז אויך גלייכצייטיג אזוי שעדליך פאר די אינטערעסען פון דער פוילישער מלוכה.

ליטווינאוו דאנקט דער פוילישער רעגירונג

פאר די אויסדרוקען פון מיטגעפיהל

ווארשא, 8 יוני (פאט) דער אויסערן-מיניסטער זאלעווסקי האט היינט בעקומען פאלגענדע דעפעשע פון מאסקווע:

איך בעט דעם מיניסטער אננעמען מיין איבערצייגונג און איבערצוגעבען דער פוילישער רעגירונג א דאנק פאר די אויסדרוקען פון מיטגעפיהל צוליב דער שענדליכער ערמארדונג פון סאוויעטישען פערשטעהער ה' וואיקאוו.

(—) ליטווינאוו.

די סאוויעטישע פרעסע וועגען מארד.

מאסקווא, 8 יוני (אטע) די צוויי הויפט-ארגאנען פון דער סאוויעטען-מאכט אין מאסקווא זיינען היינט ארויסגעקומען מיט גרעסערע ארטיקלען וועגען דער ערמארדונג פון אמבאסאדאר וואיקאוו. „איזוועסטיא" און „פראוודא" שרייבען, אז דער מארד שטעלט מיט זיך פאר א ווייטערדיגען רינג אין דער קייט פון פאקטען, וואס זיינען געווענדעט געגען רוסלאנד. „פראוודא" שרייבט, אז דאס גרונדשטיינען דעם אייראפעאישען באדען איז זיך איצט נאך אין די סאוויעטען מיט איין און דער זעלבער מאס דארף מען טראקטירען אלע פאליטישע פראבלעמען, ווייל אנדערש וועט די קאפיטאליסטישע וועלט אויסנוצען די גוטע אנגעזעהענהייט פון די קאמוניסטען און וועט זיך בעמיהען זיי צו

ארעסטען פון רוסישע מאנארכיסטען אין ווארשא און ווילנא.

ווארשא, 8 יוני (טעלעפאניש) נעכטען אוונד האט די זיכערהייטס-מאכט בעקומען א פעראָרדנונג אדורכצופיהרען א ריי ארעסטען און רעוויזיעס ביי א טייל מיטגלידער פון דער רוסישער עמיגראציע. די ארעסטירטע וועלען ווערען אויסגעפארשט, צי דער מארד, וואס איז אויסגעפיהרט געווארען אויפ'ן סאוויעטישען אמבאסאדאר וואיקאוו האט נישט קיין שייכות מיט דער טעטיגקייט פון די רוסישע מאנארכיסטישע ארגאניזאציעס אין פוילען.

אין ווילנא זיינען ארעסטירט געווארען 29 פערזאן דערונטער דער רעדאקטאר פון דער רוסישער צייטונג „נאוואיא ראסיא". רעוויזיעס זיינען דארט אדורכגעפיהרט געווארען 49.

אין ווארשא זיינען ארעסטירט געווארען 6 פערזאן. די ארעסטירטע זיינען בעוואוסטע אנפיהרער פון די רוסישע מאנארכיסטישע ארגאניזאציעס אין פוילען, דערונטער דער דירעקטאר פון דער טעלעגראפען-אגענטור „רוספרעס" קיעלניטש, אייניגע געוו. צארישע גענעראלען און דער פארשטעהער פון ניקאלאי ניקאלאיעוויטש אין פוילען, ארלאוו.

טרויער-פייערליכקייטען לכבוד דעם טויטען-קערפער פון וואיקאוו.

דער טויטער קערפער פון אמבאסאדאר וואיקאוו איז ארויסגעשטעלט אין די דעפארטאמענטען פון דער סאוויעטישער אמבאסאדע. היינט זיינען פארגעקומען די טרויער-פייערליכקייטען, אין וועלכע עס האט זיך אויך בעטייליגט דער פוילישער אויסערן-מיניסטער זאלעווסקי.

פרייטאג 8 פריה וועט פארקומען די עקספעדירונג פון טויטען קערפער נאך מאסקווע.

צוויי-וועכענטליכער טרויער אין רוסלאנד.

מאסקווע, 8 יוני (פט.) די סאוויעטישע רעגירונג האט בעשלאסען צו פראקלאמירען א צוויי-וועכענטליכען טרויער אין אלע סאוויעטישע אינסטיטוציעס אין רוסלאנד און אין איהרע אויסלענדישע פארשטעהערשאפטען.

א קאמיסיע אויסצופארשען די עקאנאמישע לאגע פון די יודישע מאסען.

מאסקווא (ימ"א) אויף דער איניציאטיווע פון אדעסער אפטיילונג פון „ארט" איז געגרינדעט געווארען א סטאטיסטישע קאמיסיע אויסצופארשען די עקאנאמישע לאגע פון דער יודישער בעפעלקערונג אין אדעס און אדעסער קרייז.

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז פרייטאג ג' סיון געשטארבען מיין ליבע פרוי, אונזער נישט-פערגעסענע מוטער, שוויגער-מוטער און גרויס-מוטער

נ"ע דבורה'לע לעווי

(פון דערהיים זייבערט)

די אין גרויס צער

הינטערבליבענע פאמיליע.

דער פעראיין „מחזיקי חולים" קילינסקי 120

מאכט בעקאנט, אז דאנערשטאג ד. 16 יוני 4 א זייגער נאכמ. קומט פאר אין פעראיינס-לאקאל די פארטזעצונג פון דער נישט-פערענדיגטער אלגעמיינער פערזאמלונג פון 20/4 1927 מיט פאלגענדער טאג-ארדנונג: 1) צוגאב-וואהלען, 2) פרייע פארשלאגען. בעמערקונג: וואהל-רעכט וועלען האבען נאר די מיטגלידער וועלכע וועלען האבען איינגעצאהלט מיטגלידס-בייטראג פאר די יאהרען 1926 און 1927. ווער פון די מיטגלידער איז שולדיג בייטראג קען עס איינצאהלען אין קאנצעלאריע פון פעראיין ביז דאנערשטאג ד. 16 יוני 12 א זייגער מיטאג.

יעדער וואהלבערעכטיגטער מיטגליד וועט בעקומען אנ'איינלאדונג.

די פערוואלטונג.

עס קלינגט שוין איז גאנץ לאדז,

אז אלער ארט ביטעס, פאדאניעס, רעקורסען, אפעלאציעס און אלע געריכטס-פינאנס-אדמיניסטראטיווע און קאמונאלע אינסטיטוציעס ווירד אמבעסטען, אמביליגסטען און אמשנעלסטען ערלעדיגט אין ביורא

„פאלאניא" אלעיא 1 מאי 7.

וויכטיגע בעמערקונג: טעגליך פון 5 ביז 7 ווערען ערטיילט עצות און באלעהרונגען אין אלע שטייער-אנגעלעגענהייטען דורך ה' לעאו שווייצער. — איבערזעצונגען: האנדעלס- און פריוואט-קארעספאנדענץ, קאנטראקטען. פראטעסטירטע וועקסלען ווערען אנגענומען אויפצומאנען מיט אייגענע קאסטען.

Dr. med. H. Lubicz

צעגעלניאנא 43, — טעל. 41-32

איז צוריקגעקעהרט.

ספעציאליסט פאר הויט, מענערישע און מענער-שוואכע-(קראנקהייטען). היילונג מיט קווארץ-לאמפען (האר-אויספאל)

נעמט אן פון 10—8 און פון 5 נאכמ. —8

Dr. med. Feldman

פרויען-ארצט און אקושער

נעמט אן פון 6½—3½

Cegielniana 46, tel. 32-88.

Dr. H. Wołkowyski

זאכאדניא 57 (צעגעלניאנא 19)

טעל. 19-94

ספעציאל-ארצט פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע

בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען

נעמט אן פון 5—8 אוו. פרויען פון 4—5

Dr. Prybulski

זאוואדזקא 1 — טעלעפאן 35-88

וועגערישע האר- און הויט-קראנקהייטען, מענער-שוואכע.

בעהאנדלונג מיט קווארץ-ליכט (האר-אויספאל) און רענטגען-שטראהלען.

נעמט אן פון 9—1 דאמען צו. און 4—8; פון 4—5

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז געשטארבען אין עלטער פון 65 יאהר אונזער ליבער פאטער, גרויספאטער, שוויגערפאטער און אנקעל

נ"ע

אברהם שלמה בן ר' יצחק דוב ז"ל גראסס

(לאנגיעהריגער סוחר און הויזבעזיצער).

די לויה קומט פאר היינט דאנערשטאג (ט' סיון) 1 א זייגער נאכמ. פון טרויער-הויז פולנאצנא 8 №

וועגען וואס מ'טיילט מיט

די טיפטרויערנדע פאמיליע.

א יונגער

פון אנשטענדיגע עלטערן ווערט געזוכט. זיך צו מעלדען אין אדמיניסטראציע פון „לאדזער טאגעבלאט".

אין ציעכאצינעק

א צימער צו פערמיטען.

צו ערפאהרען:

ארגוס, זאכאדניא 6.

Dr. Z. Rakowski

ספעצ. פאר אויערן, נאז, האלז און לונגען-קראנקהייטען

9 קאנסטאנטינאווסקא 9 טעלעפ. 27-81

ספעציעלער קורס פאר שטאמלער.

שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7.

נעהמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10 ביז 11 און פון 2 ביז 3 נאכם

8016

Dr. med. Braun

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען און מענער שוואכע.

בעהאנדלונג מיט קווארץ-ליכט (האר-אויספאל)

23 פאלודניאווא 23

טעל. 40-26

נעהמט אן פון 9—11 און פון 5—8 ד.[illegible]

משעמבערלען און לעווין ביים פרעזידענט הינדענבורג.
די העלדישע פליהער נעמען אונטער א גאנצע רייה נייע לופט-רייזעס

בערלין, 8 יוני (יט"א) ביים אמעריקאנישען באטשאפטער שורמאן איז פארגעקומען א פרעסע-אויפנאמע לכבוד דעם זיגרייכען פליה פון די אמעריקאנישע לופט-פליהער משעמבערלען און לעווין.

לעווין האט ערקלערט פאר'ן פארשטעהער פון דער יט"א, אז די דאזיגע רייזע איז ערשט א התחלה פון א גאנצער רייה לופט-רייזעס, וואס זיי האבען בדעה צו מאכען ארום דער וועלט. לעווין איז גליקליך, וואס זייער רייזע וועט געבען א שטויס די לופט-פיאנערען צו ווייטערדיגע נצחונות.

נאכדעם איז פארגעקומען א אויפנאהמע פאר די פליהער ביים פרעזידענט הינדענבורג.

דערשאסען א 80-יעהריגען זקן אין שבועות געהענדיג פון „תיקון".

בערלין, 8 יוני (יט"א) פון קאוונא מעלדעט מען, אז ס'האט ארויסגערופען א גרויסע אויפרעגונג צווישען דער דארטיגער יודישער בעפעלקערונג דער פאקט, וואס ד ערשטע נאכט פון שבועות איז דערשאסען געווארען דורך א סאלדאט דער 70-יעהריגער יודישער זקן אליעזר גרינשטיין, בעת ער איז אהיימגעגאנגען פון שוהל נאך תקון חצות.

אין אפיציעלען קאמוניקאט ווערט געזאגט, אז דער יוד איז דערשאסען געווארען צוליב דעם, וואס ער איז געגאנגען אין פערבאטענע שעה'ן.

15. ציוניסטישער קאנגרעס קומט זיכער פאר אין באזעל דעם 30 אויגוסט.

גענף, 8 יוני (יט"א) ווי די יט"א ערפאהרט זיך וועט דער 15. ציוניסטישער קאנגרעס בעשטימט פארקומען דעם 30. אויגוסט אין באזעל.

אלע שמועות, וואס זיינען געווען פערבונדען מיט'ן ציוני-פראפען דעם קאנגרעס אין באזעל זיינען איצט בשום-טונג געווארען.

ש. משערנאוויטש אין „לאדזשער טאגעבלאט".

ש. משערנאוויטש, דער בעוואוסטער יודיש-העברעאישער שריפטשטעלער און זשורנאליסט, דער גענעראל - סעקרעטאר פון „ועד הלאומי" אין ארץ ישראל וועלכער ווייט איצט אין לאדז, האט געלאזט בעזוכט די רעדאקציע פון „לאדזשער טאגעבלאט" און איז א לענגערן געשפרעך מיט אונזער רעדאקטאר זיך געטיילט מיט זיינע איינדרוקען פון זיין רייזע איבער פוילען.

עס פרעהט אונז פאר דער געלעגענהייט צו קענען מיטטיילען אונזערע לעזער, אז דער חשוב'ער שריפטשטעלער איז געווארען א שטענדיגער מיטארבייטער פון „לאדזשער טאגעבלאט".

אונגעריכטע סאניטאר-אינספעקציע פון וואיעוואדע יאשמשאלט.

(פ) נעכטען האט דער לאדזשער וואיעוואדא יאשמשאלט דורכגעפיהרט אנ'אומערווארטעטע סאניטאר-אינספעקציע. דעם וואיעוואדא האבען בעגלייט דער לייטער פון געזונדהייטס-אמט ד"ר סקאלסקי און פאליציי-קאמענדאנט.

דער וואיעוואדא האט בעזוכט הויזער אויף וואלבארסקא, צגעל גאס, נארוטאוויטשא און ווסלאדניא הויפען, שפייזגעשעפטען, פריזיער-אנשטאלטען אז'ז אנד. דערנאך האט דער וואיעוואדא בעזוכט עטליכע הינגע האטעלען, דערונטער דעם בעקאנטען האטעל „קלוקאס" אויף צגעל גאס. א גאנצע רייה בעזיצער זענען צוגעצויגען געווארען צו פעראנטווארטליכקייט פאר נישט אפהיטען די סאניטארע פארשריפטען. ווי מיר דערוויסען זיך, האט דער וואיעוואדא בדעה צו מאכען אפט אזעלכע אינספעקציעס.

פולקאווניק האמעלאס און קאפיטאן סיגאן בעפרייט.

(§) נעכטען האט זיך געענדיגט דער פראצעס געגען פולקאווניק האמעלאס און קאפיטאן סיגאן, וועלכער האט געדויערט א וואך. נאך דער רעדע פון פראקוראר איז דאס געריכט אוועק אויף א בעראטונג און ארויסגעגעבען אנ'אורטייל לויט וועלכען ביידע אנגעקלאגטע ווערען בעפרייט.

דער פראקוראר גיט אב אנ'אפעלאציע אויף אורטייל.

בלאק פון די קליינהענדלער-פעראיינען צו די וואהלען צו די שאצונגס-קאמיסיעס.

(ע) נעכטען איז אין לאקאל פון קליינהענדלער - פעראיין, זאוואדזקא 5, פארגעקומען א קאנפערענץ פון די פארשטעהער פון א גאנצער רייה קליינהענדלער-פעראיינען, אויף וועלכער עס איז ארויסגעטרעטען געווארען וועגען די נייע 6 קאמיסיעס, וואס דארפען געשאפען ווערען נאכדעם, ווי די 12 שאצונגס-קאמיסיעס זיינען פינאנדערגעלאזט געווארען.

אויף דער קאנפערענץ איז בעריהרט געווארען די פראגע וועגען ארויסשטעלען א געמיינזאמע קאנדידאטען-ליסטע צו די וואהלען פון מיטגלידער אין די שאצונגס-קאמיסיעס. א גאנצע רייה רעדנער האט אנגעוויזען, אז די קליינהענדלער דארפען געהן צו די וואהלען בלאקירט, פונקט ווי די גרויסע סוחרים און דעטאליסטען. צום סוף איז בעשלאסען געווארען צו געהן צוזאמען צו די וואהלען.

וועקסעל-שווינדלער.

(כ) אין דער לעצטער צייט האט זיך אין אונזער שטאט פערמעהרט די צאהל וועקסעל-שווינדלער.

אויפ'ן סמך פון א מעלדונג פון א געוויסען רודאלף ראזנער פון אבראמאוויטשסקא 5, האט דער אויספארשונגס-אמט ארעסטירט א געוויסען שלמה גאטליב, זשעראמסקא 7, וועלכער זאל האבען אויף א שווינדלערישען אופן צוגענומען וועקסלען אויף עטליכע הונדערט זלאטים.

ראזנער האט נאכ'ן געגעבען די וועקסלען צו דיסקאנטירען. ער האט גענומען א קאנטאן עטליכע צעהנדליג זלאטים. דאס איבריגע געלד האט גאטליב זיך אבגעזאגט צו געבען.

טעאטער „סקאלא"

לעצטע 2 געזעגנונג-פארשטעלונגען

פון די ארטיסטן ליבלינגע פון לאדזשער פובליקום

א. פאליאכאוו, ל. ראבינאוויטש, ‖ א. אניעלא, ב. באריסאווא.

שבת ד. 11-טען יוני 3.80 נאכמיטאג און 9 אווענד

די זעהר אויסגעצייכנטע פיעסע מיט געזאנג און טאנץ אין 4 אקטען

„די מאמע פון דער וועלט"

די הויפט-ראלען שפילען: פאליאכאוו, באריסאווא, אניעלא, ראבינאוויטש.

אויף דער „מאמע פון דער וועלט" דארפען קומען יונג און אלט, קליין און גרויס, טאטעס און מאמעס, שוועסטער און ברידער.

די פרייזען נאכמיטאג פון 80 גר. ביז 2,50

מיט אנטייל פון אונזער בעקאנטען אנסאמבל: פרויען: אניעלא, באריסאווא, בעזמאן גאלדשטיין, פאדערמאן, מאכאראווסקא. מענער: פאליאכאוו, ראבינאוויטש האמבורגער, מאכאראווסקי, באלבירסקי, פאליאנסקי, ארעל, אייזענבערג. כאר און ארקעסטער אונטער לייטונג פון ל. זעלמאן. אדמיניסטראטאר: א. בעזמאן. טעכנישער לייטער: מאכאראווסקי. בילעטען אין קאסע פון סקאלא. נאדערבאבע פרייז!

אכטונג: דאס טעאטער ווערט געקיהלט דורך ווענטילאטארען.

דער אויפריס איז די פולווער-ארסענאלען
אין נישט פארגעקומען צוליב אנ'אטענטאט.

קראקא, 8 יוני (סב.) אין צוזאמענהאנג מיט דער מארא'דונגער קאטאסטראפע אין ארסענאל ביי קראקא דערוויסען מיר זיך, אז דער חשד אויף די 17-יעהריגע יונגלער פון פויזען איז אפגעפאלען. עס איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז זיי זיינען ווירקליך אנטלאפען פון זייער עלטערנס הויז צוליב מורא פאר שלעכטע שול-צייגנייסען. די מעשה מיט'ן געהיימען אויטא, וואס האט זיך אין קריטישען מאמענט געזאלט געפינען אין דער נאהענט פון ארסענאל האט זיך אויך ארויסגעוויזען פאר נישט געשטימט. די פון אינצעלנע אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז קיין פערברעכערישער אטענטאט אויף'ן ארסענאל איז נישט פארגעקומען.

מארגען, פרייטאג,

וועט „לאדזשער טאגעבלאט" ווידער אמאל מיט זיך פארשטעלען א מערקווירדיג-אינטערעסאנטען נומער.

12 זייטען

מיט ארטיקלען, פעליעטאנען און ערצעהלונגען פון די בעסטע יודישע שריפט-שטעלער.

אנציהענדע קארעספאנדענצען פון די ספעציעלע „טאגעבלאט"-קארעספאנדענטען אין אויסלאנד.

אמוזלער הומאר און סאטירע פון דער וואך.

אנאנסען פאר'ן פרייטאג-נומער ווערען נאך אנגענומען היינט א גאנצען טאג.

קיינער טאר נישט פערפעהלען אויפצוגעבען זיינע אנאנסען פאר'ן פרייטאג-נומער פון „לאדזשער טאגעבלאט".

קיינער טאר נישט פערפעהלען צו לייענען די פרייטאג-נומער פון „לאדזשער טאגעבלאט".

2 קאנפיסקאטע פון „ראזוואי".

(§) נעכטען און עהערנעכטען זיינען קאנפיסקירט געווארען דער ראזוואי פאר אפדרוקען ארטיקלען וועגען דעם ציינ-אויפריס אונטער קראקא און וועגען דער יאהרצייט פון די מאי-געשעהענישען.

נייער פאהר-פלאן
פון 15 מאי 1927 ביז'ן 1 סעפטעמבער.

לאדז—פאבריקס-וואקזאל.

געהען אב קיין:		קומען אן פון:	
ווארשע (בעגנאכט)	1.40	קאלושקי (בייגנאכט)	1.55
ווארשע (שנעל-צוג)	7,50	ווארשע	4.40
קאלושקי (זונטאג און חגא-טעג)	9.05	קאלושקי	7.21
טארנאָבזשעג (דורך גאלקובעק—סלאָשאיני)	9.30	קאלושקי	8.15
קאלושקי (פון 1 יוני—1 סעפט.)	10.35	טשענסטעכאו	9.35
קאלושקי	11.50	ווארשע	10.40
ווארשע	14.25	קאלושקי (פון 1 יוני—15 סעפט.)	12.35
ווארשע	15.20	סקארזשיסקא	18.25
טשענסטעכאו	16.25	ווארשע	14.40
קאלושקי	18.05	ווארשע	16.38
ווארשע (שנעל-צוג)	18.55	טארנאבזשעג	19.55
סקארזשיסקא	19.10	קאלושקי	20,25
ווארשע	20.10	קאלושקי	22.15
קאלושקי	28.45	ווארשע (שנעל-צוג)	22.45
		קאלושקי (זונטאג און חגא-טעג)	28.20

לאדז—קאלישער וואקזאל.

געהען אב קיין:		קומען אן פון:	
אסטראָוו (בייגנאכט)	2.01	ווארשע (בייגנאכט)	1.46
ווארשע	3.14	אסטראָוו „	2.59
ווארשע (שנעל-צוג)	6.41	פאריז—בערלין (שנעל-צוג)	6.38
ווארשע	7.14	קראקא	6,88
פויזען	8.00	פויזען	6.59
קאלושקי	8.10	לאוויטש	7.48
קוטנא	9.03	קוטנא	8.48
פויזען	12.57	אסטראָוו	8.58
בערלין—פאריז (לוקסוס)	13.04	ווארשע	10.39
ווארשע	13.15	לעמבערג	10.40
ווארשע	13,47	ווארשע (לוקסוס, מאנטאג, מיטוואך, פרייטאג)	11.58
קוטנא	14,10	ווארשע	12.14
לעמבערג (דורך סקארזשיסקא)	15.25	פויזען	13.32
שעראדז (שבת, זונטאג, חגא-טעג)	16.40	קוטנא	33,45
אסטראָוו	18.35	קאלושקי	18.05
ווארשע (לוקסוס, מאנטאג, מיטוואך, פרייטאג)	19.13	פויזען	18.40
לאוויטש	19.38	פאריז—בערלין (לוקסוס)	19.05
קוטנא—דאנציג	20.15	קוטנא	20.13
קראקא (דורך ראקישין)	20.35	ווארשע	21.08
פויזען	21,58	קוטנא	22.05
בערלין—פאריז (שנעל-צוג)	23.14	שעראדז (שבת, זונטאג, חגא-טעג)	22.10
קוטנא	23.58	ווארשע (שנעל-צוג)	23.06

העברעאישע און יודישע מיטעל-שולען זאלען ענדליך בעקומען מלוכה-רעכט.

ווארשא, 8 יוני (פאט) פון 6. ביז'ן 8. ד. ח. איז פארגעקומען די סעסיע פון דער קאמיסיע פאר די ענינים פון די נאציאנאלע מינדערהייטען. צווישען אנדערן איז בעשלאסען געווארען די פראגע וועגען נומערוס קלאוזוס און וועגען געבען מלוכה-פרעזענזען די מיטעל-שולען מיט דער העברעאישער צו יודישער לערן-שפראך. די קאמיסיע האט זיך ארויסגעזאגט, אז די העברעאישע און יודישע מיטעל-שולען דארפען בעקומען די זעלבע רעכט, וואס אנדערע פריוואטע מיטעל-שולען און, אז עס איז נעוואונשען, אז די רעגירונג זאל זיי שוין פון איצט אן געבען די רעכט, כדי די שילער זאלען שוין פון הייאהר קאנען אנגענומען ווערען אויף דער אוניווערזיטעט.

דער בולגארישער קעניג שיקט דרשה-געשאנק א יודישען פארפאלק.

סאפיא (יט"א צו דער חתונה פון דער מאלמער פון אברהם רעפעפאו. א פערוואלטונגס - מיטגליד פון דער יודישער קהלה אין סאפיא האט דער בולגארישער קעניג באריס דער 3. איבערגעשיקט גראטולאציעס דורך זיין אדיוטאנט דעם יונגען פאר-פאלק ווי אויך א בראסלעט מיט דיאמענטען פאר דער כלה.

א יודישער ארבייטער ווערט בעשאנקען מיט'ן טיטול „ארבייטס-העלד".

רינא (יט"א) דער 64-יעהריגער יודישער שמיד וועלוועל ראמאבארד און שטעטעל סמעטעניצע, וועלכער פערנעמט זיך מיט זיין פראפעסיע איבער 50 יאהר, איז לויט דער השתדלות פון ארטיגען פראפ-פעראיין בעעהרט געווארען מיט'ן טיטול „ארבייטס-העלד".

נישט דער קהלה-ראט, נאר די פערוואלטונג
דער אפעל בלייבט אבער דערזעלבער.

אין צוזאמענהאנג מיט דער נאטיץ וואס איז געווען אין „לאדזשער טאגעבלאט" (נומער 128) א. נ. „ווען וועט שוין ערלעדיגט ווערען דער ענין מיט דער נאמינאציע פון הרב הארצשטארק? ווערען מיר אויפמערקזאם געמאכט דורך'ן פרעזעס פון קהלה-ראט ה' ש. בורזינער, אז דער ענין קעהרט זיך נאר אן צו דער קהלה-פערוואלטונג, נישט צום ראט.

עס פערשטעהט זיך, אז דאס ענדערט נישט דעם עצם ענין. דער אפעל בלייבט דער זעלבער, אויב נישט צום ראט, איז צו דער קהלה-פערוואלטונג. דער ענין הרב הארצשטארק מוז ווערען ערלעדיגט!

אונבעדינגטער ארעסט פאר נישט ריינינגן די הויפען.

(ע) דער וואיעוואדא יאשמשאלט האט אנגעפאנגען אנ'ענערגישען קאמף מיט דעם אנטי-סאניטארען צושטאנד אין אונזער שטאט, הויפטזעכליך אין באלוט. אלע הויז-בעזיצער, וואס האבען נישט קוקענדיג אויף דער אויפפאדערונג פון וואיעוואדזשטווא-אמט, נישט געריינינגט זייערע הויפען, וועלען בעשטראפט ווערען מיט אונבעדינגטען ארעסט.

לאדז בעקומט א ספעציעלען קאנטינגענט פון די אריינגעפיהרטע אויסלענדישע ארטיקלען.

(§) ווי בעקאנט, זיינען די לאדזשער סוחרישע ארגאניזאציעס אויסגעטומען געווארען ביים פערטיילען די קאנטינגענטען דורך דער קאמיסיע פאר עקספארט און אימפארט ביים האנדעלס-מיניסטעריום. א דאנק די בעמיהונגען פון צענטראלען סוחרים-פעראיין נעמען אנטייל לאדזשער פארשטעהער אויף די זיצונגען פון דער קאמיסיע, אויף וועלכע דער קאנטינגענט ווערט פערטיילט. די פארשטעהער פון לאדזשער סוחר'טום האבען אויף דער קאמיסיע פארגעלעגט אז צוליב דער ספעציפישער לאגע, אין וועלכע אונזער שטאט געפינט זיך, זאל לאדז בעקומען א ספעציעלען קאנטינגענט פון אריינגעפיהרטע אויסלענדישע ארטיקלען און נישט פערגלייכט ווערען ביי דער פערטיילונג ווי אלע שטעט. קיין בעשלוס איז נאך נישט אנגענומען געווארען. די קאמיסיע איז אבער געניגט נאכצוגעבען די לאדזשער סוחרים.

גמנסיה לנערים

של

יצחק קצנלסון

Gimnazjum Męskie I. Kacenelsona

Cegielniana 28, tel. 51-79.

שילער ווערען אנגענומען טעגליך פון 9—2 פארם. און 4—6 נאכם. ביים איינשרייבען דארפען בייגעלעגט ווערען א מעטריקע און א פאקען-שיין. עס ווערען אויך אנגענומען קינדער פון 4 ביז 6 יאהר אין אונזער ערשטען גן-ילדים (פרעבעל-שולע). די דירעקציע.

פילהארמאניע

גאסטשפילן פון ערשטען יודישען ווארשעווער מיניאטור-טעאטער

אזאזעל

שבת, ד. 11 יוני, 9 א זייגער אווענד

דאס גרויסע

5 פראגראם 5

שבת נאכמיטאג 4 א זייגער

צו ביליגע פרייזען פון 50 גר.—3 זל. I, II, III, IV פראגראם.

היינט דאנערשטאג און מארגען פרייטאג ווערט נישט געשפילט.

אכטונג: דער זאל ווערט געקיהלט דורך ספעציעלע ווענטילאטארען. בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

צו פּריה געקומען..

„הבימה" אין אמעריקא.

דער ניו-יאָרקער „טאָג" שרייבט וועגען דעם גרויסען דורכפאַל פון דעם בעריהמטען העברעאישען מאָסקווער טעאַטער „הבימה" פאַר זיין אָבפאָהרען צוריק קיין אייראָפּא:

„הבימה" געזעגענט זיך מיט אמעריקא און וועט ווייטער וואַנדערן איבער לענדער און צווישען פעלקער צו זוכען און געפינען א בעסער פעלד, א בעסער פערשטענדניש און א טיפערע אָבשאַצונג פון דעם, וואָס די „הבימה" פּרעזענטירט.

אין אמעריקא האָט די „הבימה" ליידער נישט געפונען דאָס דאָזיגע פעלד. מען האָט די געזעלשאַפט נישט ריכטיג אָבגעשאַצט, מען האָט זייער קונסט נישט פערשטאַנען, און דעריבער פערלאָזען זיי אמעריקא — ענטוישט.

ווען מען וויל זוכען די סבות פון „הבימה'ס" פינאַנציעלען דורכפאַל קאָן מען אפשר אין א געוויסער מאָס לעגען די שולד אויף דעם פאַקט, וואָס דאָס רוב אמעריקאַנער יודען פערשטעהט נישט קיין העברעאיש. דער דורכשניטליכער יוד געהט אין טעאַטער זוכען דעם ספור המעשה און נישט דאָס שפּיל. אויב דער ספור המעשה ווערט איבערגעגעבען פון גוטע שוישפּילער איז ער וואודאי צופרידען, אָבער אין דער ערשטער ליניע וויל ער וויסען וועגען וואָס עס האַנדעלט זיך.

און די וויכטיגסטע פון אַלע סבות איז דער טריוויאַלער, טריוויאַליגסטער פאַקט, וואָס דער אמעריקאַנער יוד איז נישט אויפגעהאָדעוועט געוואָרען פאַר דער בעסערער קונסט. ער האָט זיך געשפּייזט אויף דער ביליגער מעלאָדראַמע, אויף דער פּיפּיגער אָפּערעטע און צו העכערער קונסט האָט ער נישט דערגרייכט.

די „הבימה" האָט געבראַכט א מאָדערניזם אין קונסט, וואָס איז אינגאַנצען פרעמד פאַר אונזערע יודען. און דערפאַר — דער פינאַנציעלער דורכ-פאַל. דערפאַר די גרויסע ענטטוי׳ ונג.

„הבימה" איז געקומען צו-פּריה. זי האָט אונז געבראַכט נישט צוגעגרייטע און דער יודישער עולם האָט זי נישט געקאָנט מקבל זיין מיט אַזא ענטוזיאַזם און אַזא ענטציקונג, ווי „הבימה" פערדינט.

פּסוקים פון דער תורה

איז אַנ'אַמעריקאַנער מאָרד-פּראָצעס.

אין ראָטשעסטער דויערט נאָך אַלץ דער פּראָצעס פון דעם יודישען „משוגע-נעם קצב" העררי גאָרדאָן, וואָס ווערט פּראָצעסירט פאַר דערשיסען זיינע צוויי קאָנקורענטען. די טעג האָט גאָרדאָן פערענדיגט זיין לעבענס-געשיכטע אויפ'ן עדות-שטול אויף א העכסט דראַמאַטישען שטייגער.

בו ערשט האָט ער איבערהויפּט נישט געקאָנט פערשטעהן, פאַרוואָס מען הייסט איהם דערצעהלען זיין ביאָגראַפיע אין געריכט. שפּעטער, ווען ער האָט זיך צושקאָלעט, האָט ער שוין גערעדט אָהן אָנ'אָבהאַלט, מיט גרויס אויפרעגונג און מיט א מאַסע שמוציגע אויסדריקען, וואָס מען האָט נאָך ביז איצט אין קיין געריכט נישט געהערט.

רעדענדיג וועגען דעם דאָפּעל-מאָרד איז ער געוואָרען א סך געלאַסענער און ער האָט געוואָלט אָנ'פּטר'ן די טראַגישע פּאַסירונג מיט דער ערקלערונג, אַז ער האָט נישט געה'רג'עט קיין מענשען, נאָר א „פּאָר שכוירען".

ערשט ווען דער אָנקלאָגער נייער, האָט איהם גענומען אויפ'ן קרייץ-פאַרהער, איז ער ווידער אויפגעקאָכט געוואָרען און מען האָט איהם נישט געקאָנט בעהערשען צו ענטפערען ווי געהעריג אויף די פראַגעס, וואָס מען האָט איהם געשטעלט. ער האָט געהאַלטען אין איין ענטפער'ן צום ריכטער, אַז נייער שטעלט איהם אַזעלכע נאַרישע פראַגען, אויף וועלכע עס איז איהם אונמעגליך צו ענטפערען.

— זאָגט איהם, ער זאָל רעדען ווי א בר-דעת, ריכטער — האָט גאָרדאָן זיך געהאַלטען אין איין בעטען ביים ריכטער דזשילעט.

מען ווייסט נישט, צי די זשורי האָט גאָרדאָן'ען בעטראַכטעט אַלס משוגענעם. זיין פערטיידיגער פאָולער, האָפט, אַז יאָ. ווען דער ריכטער האָט גאָרדאָן'ען געפרעגט, צי ער ווייסט פון דעם זיבעטען געבאָט, לא תרצח, האָט גאָרדאָן געענטפערט, אַז יאָ, ער ווייסט. דאַן האָט איהם נייער ווידער געפרעגט:

— אויב דו האָסט געוואוסט פון זיבעטען געבאָט, אַז מען טאָר נישט טויטען, טאָ פאַרוואָס האָסטו געה'רג'עט קאַצ'ן און טאַליצ'ן?

— דו גאָט פערדאַמטער נאַר, דו לייענסט נאָר איין טייל — איז געווען גאָרדאָנ'ס ענטפער.

ער האָט באַלד פערלאַנגט ערלויבניש צו לייענען שטעלען פון דער ביבעל און ווען מען האָט איהם ערלויבט, האָט ער געלייענט אין העברעאיש פיר פסוקים פון במדבר, און האָט גלייך אָבגעזוכט די פסוקים, אין דער ענגלישער ביבעל און האָט זיי געוויזען צו קאָליכע זשורי-לייט. די דערמאָנטע פסוקים, אין א יודישער איבערזעצונג לויטען זיך ווי פאָלגט:

„האָט ער איהם אָבער מיט אַן אייזערן געצייג געשלאָגען און ער איז געשטאָרבען, איז ער א מערדער, וועלכער מוז געטויט ווערען".

„אויב ער האָט איהם געשלאָגען מיט א וואַרף-שטיין, מיט וועלכען מען קען טויטען, און ער איז געשטאָרבען, איז ער א מערדער, וואָס מוז געטויט ווערען".

„אויב ער האָט איהם געשלאָגען מיט א העלץ-האַנד-געצייג, מיט וועלכען מען קען טויטען, און ער איז געשטאָרבען, איז ער א מערדער, וואָס מוז געטויט ווערען".

„א בלוט-פערוואַנדטער מעג טויטען דעם מערדער, ווען ער טרעפט איהם, און ער קען איהם טויטען".

קאַמף מיט א ים-חיה אונטער'ן וואַסער.

—0—

די ניו-יאָרקער בלעטער דערצעהלען וועגען א געפערליכען קאַמף, וואָס עס האָט געפיהרט א ים-שווימער מיט א ריזיגען פאַליפּ.

דער שווימער האָט געאַרבייט אין אויסטנו'ס פון מהוגאָט אין א טיף פון 50 מעטער אונטער'ן וואַסער. פּלוצלינג האָט ער בעמערקט א ריזיגען פאַליפּ, וואָס האָט געשלעפּט א מענשליכען קערפּער.

דער אונטער-וואַסער שווימער האָט א כאַפּ-געטון א לאַנגען שטאַנג און האָט זיך געוואָרפען אויף דעם ים-בעשעפעניש, כדי איהם אַרויסצורייסען דעם מענשליכען קערפּער.

דער פאַליפּ האָט אָבער זיך געאַנטהערט און גענומען אַנכאַפּען דעם שווימער מיט זיינע שרעקליכע נעגעל. דער פאַרביסענער קאַמף האָט געדויערט ביז 10 מינוט. ענדליך האָט זיך דעם שווימער איינגעגעבען צו בעזיגען די חיה. צום גליק האָט ער ביי זיך געהאַט א לאַנג מעסער, מיט וועלכען ער האָט דער חיה אָפּגעשניטען אַלע נעגעל. דער פאַליפּ האָט אָבער אַלץ נאָך געהאַלטען אויף זיך פעסט דעם מענשליכען קערפּער און ערשט איצט האָט זיך דעם שווימער איינגעגעבען צו בעפרייען מיט זיינע הענט דעם קערפּער פון דער חיה'ס לאַפּעס.

נאָכ'ן אַרויסקריגען דעם קערפּער אויף דער יבשה האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז דאָס איז דער קערפּער פון א מאַטראָז, וואָס איז דערטרונקען געוואָרען בעת א שיפס-קאַטאַסטראָפע מיט א קורצע צייט צוריק.

דער שווימער אָבער איז נאָך דער מלחמה מיט'ן ים-בעשעפעניש געוואָרען אַזוי פערמאַטערט און פער'חלש'ט, אַז מען האָט איהם א לאַנגע צייט געמוזט מינטערן.

גאָלד, בלוט און פרויען.

א ראָמאַן פול מערקווירדיגע איבער-לעבענישען און ליידענשאַפטען.

(32-טע פאָרטזעצונג).

באַלד האָט ער געהערט שווערע טריט צוקומען צו זיין צימער. די טיר האָט זיך געעפענט און דער הענקער איז אַריינגעקומען.

— עס איז געקומען א דאַמע, וועלכע וויל מיט אייך רעדען. מיר דאַכט זיך, אַז דאָס איז די דאַמע, וועלכע איז דאָ געווען מיט איינינע טעג צוריק.

איך קען זי נישט אויפנעמען אַזוי שפּעט ביינאַכט אין שלאָס, ווייל איך האָב מורא, אַז נור די אויפזעהער זאָלען נישט אָנקומען. זיי קענען מיינען, אַז דאָס איז עפּעס אַנ'אויסגעלאַסענע פרוי און זיי קענען זי נאָך אַרעסטירען. איך מיין, אַז איהר פיהלט זיך גענוג שטאַרק אַרויסצוגעהן צו איהר. די לופט אין דרויסען איז ריין און וואַרעם.

אַרטור האָט זיך אויפגעהויבען און געוואָלט צולויפען צו דער טיר.

— וואַרט, וואַהנזיניגער מענש! — האָט דער הענקער אויסגערופען — נעמט עפּיס אויף זיך! איהר קענט אַזוי נישט געהן אין דרויסען!

מיט די דאָזיגע ווערטער האָט ער אַראָבגענומען פון זיך זיין רויטען מאַנטעל, דעם צייכען, אַז ער איז א הענקער און געוואָלט איהם אָנטון אַרטור'ן.

— ווען איהר ווילט אַרויסגעהן פונ'ם טורעם, מוזט איהר אָנטון דעם מאַנטעל פון א הענקער — האָט ער איהם געזאָגט.

אַרטור האָט א ציטער געטון.

— מיכאַאיל, איך קען נישט אָנטון דעם דאָזיגען מאַנטעל — האָט ער געזאָגט — איך בין דערווייל נאָך נישט קיין הענקער.

— איהר האָט א טעות — האָט דער הענקער געענטפערט — איהר זענט א הענקער און מוזט אָנטון הענקער-קליידער. אַנדערש קען איך אייך נישט אַרויסלאָזען פון דער וואָהנונג.

אַרטור איז בייז געוואָרען.

— לאָזט מיך געהן! — האָט ער אויסגערופען — איך קען דאָ און וויל דאָ נישט בלייבען!

— איהר פערגעסט זיך, מיין העֶר! — האָט דער הענקער געזאָגט שטרענג און ערנסט — איהר מוזט זיין א הענקער! מיינט איהר, אַז איך בין א הענקער פון גוטען ווילען. מיינט איהר, אַז עס איז מיר אַזוי ליב צו זיין א הענקער! איך מוז! איהר מוזט אויך.

אַרטור האָט איינגעזעהן, אַז ער וועט גאָרנישט מאַכען מיט'ן הענקער.

— נו, גוט, מיכאַאיל, גיט מיר אייער מאַנטעל! — האָט ער אויסגערופען — איך ווייס, אַז מען קען זיין א מענש אַפילו אונטערן רויטען מאַנטעל פון א הענקער.

מיכאַאיל האָט א הם געטון דעם רויטען מאַנטעל און איהם געהאָלפען אַראָבגעהן פון די טרעפּ.

ווען ער האָט געעפענט די טיר, האָט עלווירא איהם דערזעהן אין רויטען מאַנטעל, מיט א רויטע קאַפּוצע אויפ'ן קאָפּ. זי האָט א געשריי געטון און איז אָבגעשפּרונגען אויף עטליכע שריט.

— דו ציטערסט, עלווירא! האָט אַרטור אויסגערופען — דו שרעקסט דיך פאַר די קליידער? דו האָסט רעכט. ווער האָט נישט מורא פאַר א הענקער? דו ביסט דאָך געקומען רעדען מיט'ן הענקער. אָט איז ער! וואָס ווילסט איהר פון איהם, מאַדאַם?

— וואָס רעדסטו, אַרטור? — האָט עלווירא רוהיגער געזאָגט — פאַרוואָס מאַכסטו מיר פאָרוואורפען, וועלכע איך האָב נישט פערדינט? גלויב מיר, אַרטור, איך שרעק מיך נישט איבער, נישט פאַר די קליידער, וועלכע דו טראָגסט, נישט פאַר'ן שרעקליכען נאָמען, וועלכען דו האָסט נאָר וואָס אַרויסגעזאָגט. איך בין געקומען צו טיילען זיך מיט דיין שיקזאַל און געהן מיט דיר, וואוהין דו ווילסט. איך האָב אָבער נישט ערוואַרטעט דיך צו זעהן אין די דאָזיגע קליידער. דערפאַר האָב איך מיך אַזוי דערשראָקען.

זי האָט גענומען זיין האַנט און זי צוגעפרעסט צו איהר ברוסט.

— ענטשולדיג מיר, עלווירא, פערצייה מיר דאָס האַרטע וואָרט, וואָס איך האָב פריהער אַרויסגערעדט. פערגעס נישט, אַז אין דער לאַגע, אין וועלכער איך געפין מיך, ווערט א מענש בייז, אויפגערעגט און ביטער. ענטשולדיג מיר! יעצט, מיין ליבע, זאָג מיר, ווי קומסטו דאָ אהער אַזוי שפּעט! עס איז געוויס געשעהן עטוואָס בעזונדערס, ווען דו ביסט געקומען אַזוי שפּעט און דערצו צופוס. וואָס איז געשעהן? זאָג מיר! מאַטער מיך נישט!

ער האָט זי אָנגענומען פאַר דער האַנט און איז מיט איהר אַוועקגעגאַנגען פון דעם פערשאָלטענעם טורעם. עס איז שווער צו זאָגען, צי ער האָט עס געטון אַבזיכטליך, אָדער ער איז געווען אַזוי אויפגערעגט, אַז ער האָט אַליין נישט געוואוסט, וואָס ער טוט. ער האָט זיך אָנגעשפּאַרט אויף איהר אָרעם און ביידע זענען אַוועק ווייט, ווייט פון טורעם. זיי זענען אַריינגעגאַנגען אין טאָל צווישען הויכע בערג און גרויסע שטיינער און זענען געבליבען שטעהן נעבען א שטיינערנער וואַנט.

— אַרטור, איך האָב פאַר דיר טרויעריגע נאַכריכטען — האָט עלווירא ענדליך אָנגעהויבען צו רעדען—ביסטו גענוג שטאַרק, כדי מיך אויסצוהערען?

— יאָ עלווירא! דו זעהסט דאָך, אַז איך האָב גענוג קראַפט צו קומען אהער. דערצעהל מיר אַלץ, עלווירא.

— מיר האָבען היינט דערהאַלטען א בריף, אַז מיין ברודער געאָרג ליגט אין בודאַפּעשט געפעהרליך פערוואונדעט, מעגליך, אַז ער איז שוין טויט.

— געאָרג פערוואונדעט? וואָס רעדסטו, עלווירא? ווי קען עס זיין?

— ער איז געפּאָהרען אהיים. אויפ'ן וועג זענען אויף איהם רויבער אָנגעפאַלען, האָבען איהם בערויבט און פערוואונדעט.

— שרעקליך! שוידערהאַפט! — האָט אַרטור אויסגערופען.

— צום אומגליק, האָט מען נאָך ביי איהם צוגעקראָבען א דאָקומענט וועלכער איז פאַר אונז, אַרטור, זעהר וויכטיג, אַזוי שרייבט אונז מיין פאָטער דער גראַף מעראַס. איך בין ספּעציעל אהערגעקומען, עס אייך צו דערצעהלען און פרעגען וואָס מען קען יעצט טון?

— מיין גאָט! מיין גאָט! — האָט אַרטור אויסגערופען און זיך אָנגע-כאַפּט ביים קאָפּ — וואָס איז דאָ מיט מיר? זענען שוין אַלע גוטע גייסטער אַנטלאָפען פון מיר? וואַרום שוין מיך אַלע אויס? שלעכטע מענשען האָבען מיך געמאַכט פאַר א הענקער. יעצט מאַכט דאָס שיקזאַל פאַר א בעטלער! עס העלפט נישט! יעצט איז אַלץ פערלוירען; א בייזער שיקזאַל פערפאָלגט מיך, איך מוז בייגען מיין קאָפּ! איך מוז מיך אונטערגעבען! איך קען שוין מעהר נישט קעמפען!

ער האָט זיך צונויפגעזעצט צום שטיין, האָט פערדעקט זיין געזיכט מיט די הענט און אָנגעהויבען צו וויינען ווי א קינד. ער האָט אין דער לעצטער צייט שוין צופיל געליטען! צופיל איבערגעטראָגען. די מענשליכע קראַפט האָט איהרע גרענעצען. ווען מען שלאָגט שטענדיג דעם האַרטסטען שטיין, מוז ער צעהאַקט ווערען.

(פאָרטזעצונג קומט).

ר' ישראל בעל שם טוב

דער שעפער פון חסידיזם אין פוילען.

היסטאָרישע שילדערונג — פון — גרשם באַדער.

(פאָרטזעצונג)

מיט זיין ידיעה אין „חכמת הפּרצוף" האָט דער בעש"ט זוהר אָבגעהאַט א השפעה אפילו אויף גוים, ווי ער האָט דאָס בעוויזען ביים עלילת-דם אין זאַסלאַוו, וועלכער איז דאָרט פאָרגעקומען אין תק"ח.

דעמאָלס איז דאָרט א גוי פלוצים נעלם געוואָרען און מען האָט איהם דערנאָך געפונען א דער'הרג'עטען. האָט מען גע-מאַכט א בלבול אויף יודען, אַז מען האָט דעם גוי דער'הרג'עט, אום צו נעבראַוכען זיין בלוט צו די מצות. איז מען געלאָ-פען בעטען צום בעל-שם-טוב, ער זאָל זעהן עטוואָס צו טון אין דעם דאָזיגען ענין. האָט ער אַלעמען כסדר געענט-פערט, אַז מען דאַרף גאָרנישט קיין מורא האָבען, ווייל עס וועט זיך אַלסדינג אויס-ריכטען צום גוטען.

לסוף האָט מען יענע אַלע יודען, וואָס מען האָט אויף זיי געמאַכט דעם בלבול, פאַר'משפּט צום טויט. און אויפ'ן בעפעהל פונ'ם זאַסלאַווער דוקוס, האָט מען זיי פריהער אָנגעטון כל-ערליי ענוים קשים, כדי שווערער צו מאַכען זיי דעם טויט.

איז דערנאָך דער בעל-שם-טוב געקומען א גאַנצען זומער יעדען שבת אין זאַס-לאַוו, ווייל עס האָט איהם זעהר שטאַרק געקרענקט, וואָס ער האָט זיך אַזוי מיאוס טועה געווען, ווען ער האָט געמיינט, אַז די סכנה פונ'ם בלבול איז נישט קיין גרויסע. דערווייל האָט מען דאָרט ווידער געפונען א דער'הרג'עטען גוי. איז כמעט דאָס איז שוין געווען סוף זומער. אַקעגען ראש-השנה, האָט מען אַלץ געוואָלט מאַכען א בלבול אויף יודען, אַז זיי האָבען דעם גוי גע'הרג'עט, כדי צו קענען אָנגרייטען בלוט אויפ'ן אָנקומענדען פסח. איז דער ראש-הגלחים פון זאַסלאַוו באַלד געלאָפען צו דער דוכסית און האָט איהר בעוויזען אויף קלאָר, אַז יודען האָבען אויך יענעם גוי דער'הרג'עט.

האָט אָבער די דוכסית מורא געהאַט פלעכטס צו טון צו יודען, ווייל זי האָט דאָ ערשט נישט לאַנג געזעהן, אַז איהר מאַן, דער דוכס, וועלכער האָט געלאָזט מאַכען דעם בלבול אויף יודען און זיי אָנ-געטון אַזעלכע גרויסע צרות, איז צוויי וואָכען שפּעטער פלוצים אַרונטערגעפאַלען פון א פערד און איז דער'הרג'עט געוואָ-רען אויפ'ן אָרט. אונטערדעם האָט זי געהערט, אַז דער בעל-שם-טוב געפינט זיך א גאַנצען זומער יעדען שבת אין זאַסלאַוו. האָט דאָס אויך אָנגעיאָגט אויף איהר א מורא. ווייל זי האָט געמיינט, אַז דער בעל-שם-טוב איז א „מכשף", וואָס קען זי שעדיגען. האָט זי דעם ראש הגלחים געענטפערט, אַז איידער זי טוט עפּעס וועגען דעם גע'הרג'עטען גוי, מוז זי צוערשט גוט חוקר-ודורש זיין דעם ענין פון אַלע זייטען, ווייל עס קען גאָר זיין געמאָלט, אַז דער בלבול אויף יודען איז א שקר.

זאַסלאַווער יודען האָבען דאַן אַרויס-געשיקט א שליח צום בעל-שם-טוב, ווען ער איז ווידער געקומען האַלטען שבת אין זייער שטאָט, ער זאָל אויף זיי רחמנות האָבען און זאָל טראַכטען עטוואָס צו טון. איז דער בעל-שם-טוב גראָד דע-מאָלס געווען פערטיפט אין זוהר. ר' צבי סופר האָט געזאָגט דעם זוהר און דער בעל-שם-טוב האָט נאָכגעזאָגט יעדעס וואָרט מיט גרויס התלהבות און דאָס פנים האָט ביי איהם געברענט פלאַם-פייער.

האָט דאַן דער שליח פון די זאַסלאַ-ווער יודען געשטערט דעם בעל-שם-טוב אין מכון זיין די כוונות פונ'ם זוהר — און דער בעל-שם-טוב האָט דער-פון געהאַט גרויס חלישות הדעת. האָט ער באַלד אויפגעהערט זאָגען זוהר און האָט דאַן געדאַווענט מנחה מיט א זעהר פערפייערט הארץ און די מקורבים זיינע האָבען אָבער געקלערט, אַז די טרויריגע שטימונג וועט זיך בעטיט ענדע-רען צו קבלת שבת. האָט זיך דעם בעל-שם-טוב'ס עצבות צו קבלת שבת פון דעסטוועגען נאָך מעהר פערשטאַרקט. יע-דעס וואָרט פונ'ם דאַווענען איז געווען אויסגעוויינט אין טרערען — און איט-ליכער פונ'ם עולם, וואָס האָט געזעהן דעם בעל-שם-טוב וויינען, האָט געמוזט מיטוויינען. דערנאָך האָט דער בעל-שם-טוב ווייניגענדיג קידוש געמאַכט, ווייננע-דיג זיך געוואַשען און נישט געקענט נעמען א ביסען אין מויל אַריין. איז ער דאַן אַריינגעגאַנגען אין זיין „חדר מיוחד", וואו ער האָט זיך פשוט אַנידערגעלייגט אויף דער ערד און די קולות פון זיין געוויין האָבען הימלען געשפּאָלטען.

דאָס האָט אַזוי געדויערט עטליכע שעה'. איז דער עולם מיד געוואָרען וואַרטעני-דיג אויפ'ן רבי'ן און די שבת'דיגע ליכט האָבען דערווייל אָנגעהויבען אויסגעהן.

האָט דער בעל-שם-טוב פלוצים א זאָג געטון צו ר' צבי סופר. דער עולם זאָל אַוועקגעהן אַליין עסען און בענטשען. קען מען עס שוין פערשטעהן, וואָס פאַר א טעם דאָס עסען האָט דעמאָלט געהאַט, ווען דער בעל-שם-טוב איז צו דערזעלבער צייט געזעסען איינער אַליין אין זיין חדר מיוחד און איטליכער האָט געוואוסט, אַז ער באַדט זיך אין בכיות וועגען יודישע צרות.

צום בענטשען איז דער בעל-שם-טוב פון דעסטוועגען אַריינגעקומען און האָט דאַן א זאָג געטון צו ר' צבי סופר:

— זאָל מען געהן רופען דעם דאָק-טאָר פון דער דוכסית!...

איז דער גאַנצער עולם שרעקליך דערשראָקען געוואָרען. דער דאָקטאָר פון דער דוכסית איז געווען בעת איטלי-כען בעוואוסט אַלס א שונא ישראל. האָט זיך איטליכער צוליב דעם אַליין גע-פרעגט: „צו וואָס דאַרף דער רבי דעם דאָקטאָר? און ווען ער דאַרף שוין א דאָקטאָר, טאָ צו וואָס רופט ער דוקא דעם שונא ישראל"?

האָט ר' צבי סופר באַלד געשיקט א גוי, וועלכער איז געלאָפען רופען דעם דאָק-טאָר פון דער דוכסית — און ווען עס איז דער דאָזיגער דאָקטאָר געקומען, האָט זיך דער בעל-שם-טוב פערשלאָסען מיט איהם אין זיין חדר מיוחד אויף א גאַנצע שעה צייט. דערנאָך איז דער בעל-שם-טוב געוואָרען אַנ'אויפגעהייטערטער און מען האָט דאַן פערבראַכט א לוסטיגען שבת, ווי עס איז זעלטען פאָרגעקומען.

דעם בעל-שם-טוב'ס מקורבים האָבען דעמאָלס פערשטאַנען, אַז דער בעל-שם-טוב האָט עטוואָס אויסגע'פועל'ט ביי דעם דאָקטאָר, ווייל מען האָט דערנאָך דעם גע'הרג'עטען גוי געפּאָלטערט פאַר די אויגען פון דער דוכסית, האָט דער דאָק-טאָר געזאָגט, אַז דער גוי איז געשטאָרבען בדרך הטבע און עס האָט נישט קיין שום מענש געהאַט א האַנד ביי זיין טויט.

איז אָבער דער ראש הגלחים פון דער דאָזיגער ערקלערונג נישט געווען צופרי-

([illegible] זעה זייטע 5).

ווי דאַרף מען זיך קליידען, ערנעהרען

און האַלטען די וואָהנונג אין די הייסע טעג.

עס איז נאַטירליך פערשטענדליך די מיינונג, אַז אין הייסע טעג דאַרף מען טראָגען לייכטע קליידער.

און דאָס איז אויך גאַנץ ריכטיג. עס איז בעסער צו טראָגען טונקעלע קליידער נאָר לייכטע איידער העלע און שווערע.

טונקעלע קליידונג איז אָבער נישט צו ראַטען צו טראָגען אין זומער, ווייל וואָס טונקעלער די מאַטעריע אַלס ווע-ניגער דריקען דורך זיי דורך די זון-שטראַהלען.

אַמבעסטען איז דעריבער צו טראָגען לייכטע, העלע אנצוגען, אָבער נאָך בע-סער איז צו טראָגען וואָלענע זאַכען אויפ'ן הויכען לייב, ווייל וואָל זאַפּט איין דעם שווייס.

דאַגעגען לייוונט און באַוואָל-שטאָ-פען האָבען אין דער הינזיכט א קאַפּאַ-רע פעולה.

די צימערען מוזען אָפט געלופטערט ווערען, כדי צו דערהאַלטען ריינע לופט אין דער וואָהנונג; בעת די היץ ברענט אָבער שטאַרק, בעזונדערס אין די מי-טאָג-שעה'ן, איז בעסער די פענסטער צו פערמאַכען און אַראָבצולאָזען די שאַלוזען און ערשט שפּעטער זיי ווי-דער עפענען. אַזוי אַרום בלייבט א קיה-לע לופט אין דער וואָהנונג. נאַטירליך איז דאָס גוט יענע וואָהנונגען, אין וועלכע די זון שטעהט א גאַנצען טאָג.

אין די היצען דאַרף מען זיך אויס-היטען צו טרינקען אַלקאָהאָל. אַמבעס-טען איז צו טרינקען צו ביסלעך אָב-געקיהלטען טיי. דעסטגלייכען מוזען די מאכלים אין די הייסע טעג זיין לייכטע צום פערדייען און עסען דאַרף מען צו ביסלעך נישט צופיל אויף א מאָל, כדי דעם מאָגען נישט צו פערדרייען.

זעהר געזונד איז צו עסען אין די היצען פרישע אויבס, דאַגעגען פלייש און פעטס איז שעדליכער.

כדי צו קענען שלאָפען רוהיג אין די הייסע נעכט, איז גלייך פאַר'ן שלאָף צו מאַכען א שפּאַציר, וואָס מידער מען ווערט פון שפּאַציר אַלס בעסער. דער-נאָך איז גוט זיך אָנצוואַשען מיט קאַלט וואַסער און זיך לעגען שלאָפען צודעק-קענדיג זיך מיט א לייכטער זאַך. אַמ-בעסטען א געוועהנליכער לייכטער, וואָס טערהיט פון צופיל שווייס.

לאָדזשער טאַגעבלאַט

דער רעדאקטאר געהמט-אָן פון 6 ביז 7 אין אָוונד.
נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16
טעלעפאָנען: פון רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

דער טראגישער שאס.

דער שאָס, וואָס איז געצילט געוואָרען אין הארץ פון וואָיקאָוו'ן, איז געווען געווענדעט נישט געגען א פערזאָן, נאָר געגען דעם איצט הערשענדען סיסטעם אין רוסלאַנד.

וואָיקאָוו איז בלויז געווען איינע פון די רעדעלע אין דער ריזיגער גאנצער מאשין, וואָס רופט זיך באָלשעוויזם און דערביי א פערזענליכקייט נישט פון דעם פערנעהם, אז דורך אָפרוימען איהר פון וועג זאָל זיך מיט עפּעס ענדערען דער איצטיגער מצב אין רוסלאַנד.

אין דעם ליגט איינענטליך דער מהות פון יעדען טיפּישען פּאָליטישען אטענטאט: מען צילט אין הארץ פון א מענש און מען וויל טרעפען דעם סיסטעם, דערווייל אָבער פאלט א קרבן דער מענש און דאָס סיסטעם בלייבט.

אטענטאַטען פיהרען קיינמאָל נישט אויס מענשען ניכטערע און לאָגישע. אנ'אטענטאט איז אייביג געווען, איז און וועט זיין דאָס ווערק פון — פאַנאַטיקער.

דערביי איז אָבער דער אטענטעטער נישט אויף אזוי פיל אָהן שכל, ער זאָל גלייבען, אז דערמיט, וואָס ער דער'הרג'עט א מענש טוט ער אָפּ גלייכצייטיג די דורך איהם רעפּרעזענטירטע אידעע. עס נעהמט איהם גיכער אין דער — דעמאָנסטראַציע.

און אויף אזויפיל, שטעלט דער ווארשאָווער שאָס מיט זיך פאָר א העלען רעפלעקס, וואָס בעלייכט דעם פאקט פון דעם אונאויפהערליכען געראַנגל, מיט אלע מעגליכע מיטלען געפיהרטען קאמף — איבער רוסלאַנד.

די באָלשעוויקעס זענען איינגעשפּארטע הערשער. אבער פון דער צווייטער זייט פון פראָנט שטעהט דער לאַגער פון זייערע פיינד, א לאַגער, וואָס בעשטעהט פון פערשידענע עלעמענטען, וואָס בעקעמפען זיך אָפּט גלייכצייטיג אויפ'ן שארפסטען אופן. א אונקאָנסאָלידירטער לאַגער, וואָס איז בלויז אין איין ריכטונג איז א פּועל יוצא הסכם — אין זיין שנאה צום באָלשעוויזם.

א ספּעציפישע אייגענשאפט פון איצטיגען רוסישען רעזשים איז דער אומשטאַנד, וואָס די בלוטיגע אנטי-באָלשעוויסטישע דעמאָנסטראַציעס קומען פאָר — מחוץ פון די גרעניצען פון רוסלאַנד. אין רוסלאַנד איז פאַר זיי קיין ארט נישטאָ. וואָראָווסקי איז אויך ערמאָרדעט געוואָרען נישט אין רוסלאַנד, נאָר אין דער שווייץ.

די מעשה וואָראָווסקי הייסט זיך אָפּשטעלען אויף די פּאָליטישע פּועל-יוצא'ס פון דינסטאָג'דיגען מאָרד אויפ'ן ווארשאווער הויפּט-וואָקזאל. עס איז נאָד אין זכרון די לאַנג-דויערענדע שפּאַנונג אין די בעציהונגען צווישען רוסלאַנד און דער שווייץ, וואָס איז איינגעטרעטען מחמת דער שטעלונג פון דער שווייצארישער מאכט צוליב דעם אטענטאַט פון קאָנראַד'ן.

אזא מין אָפּקיהלען פון די בעציהונגען צווישען פּוילען און רוסלאַנד, בעזונדערס אין איצטיגען מאָמענט — ערשט נאָכ'ן איבעררייס פון די בעציהונגען מיט די סאָוויעטען מצד ענגלאַנד — וואָלט געווען סיי פאַר אונז, סיי פאר רוסלאַנד א גאַנץ אונאַנגענעהמע און פּאָליטיש אונבעקוועמע זאך.

אלע פעראַנטוואָרטליכע פאקטאָרען אין פּוילען געבען זיך אָפּ דערפון א חשבון, אז דער איינציגער יסוד אונזערער אויפ'ן באָדען פון דער אַנטי-סאָוויעטיש אריענטירטער אייראָפּעאישער פּאָליטיק, קען און מוז זיין נאָר די ניטראַליטעט.

עס וואָלט געווען שלעכט, אויב דער טראַגישער שאָס אין ווארשא זאָל אונזער שטעלונג אויף וויפיל ס'איז ענדערען.

צום גליק איז אין דער הינזיכט נישטאָ קיין ערנסטע מורא. דער מערדער פון וואָיקאָוו'ן איז א רוס, און דער מאָטיוו פון פערברעך זענען די אינערליך-רוסישע פערהעלטעגישען.

פּוילען, אלס א זייגע, שטעהט לחלוטין ווייט פון'ם אטענטאַט און פון'ם אטענטעטער. אלע מיטגלידער פון קאַבינעט מיט'ן פּרעמיער מאַרשאַל פּילסודסקי בראש, האָבען תיכף נאָכ'ן מאָרד געגעבען אנ'אויסדרוק פון זייער מיטגעפיהל צוליב'ן טראַגישען טויט פון געזאַנדטען וואָיקאָוו.

דער מערדער וועט שטעהן פאר'ן געריכט און וועט שטרענג לויט אונזער געזעצגעבונג געמשפּט און בעשטראָפט ווערען. מער שום פּאָליטישע פאלגען דאַרף דער אטענטאַט נישט האָבען!

ב.

די גאנצע פוילישע פרעסע
איז עמפּערט וועגען אטענטאַט איבער'ן סאָוויעטישען געזאַנדטען.

די גאנצע פּוילישע פּרעסע זאָגט זיך ארויס מיט דער גרעסטער עמפּערונג געגען דעם שענדליכען מאָרד, וואָס איז אויסגעפיהרט געוואָרען איבער'ן סאָוויעטישען געזאַנדטען אין ווארשא.

די „דוואָ גראָשע" שרייבט: „דער אטענטאַט איז נישט בלויז קען אטענטאַט אויפ'ן לעבען פון א פרעמדען געזאַנדטען, נאָר אויך אויף די רעכטליכע יסודות פון אונזער מלוכה, אויפ'ן גוטען נאָמען פון פּוילען אין דער ציוויליזירטער וועלט".

די צייטונג זאָגט זיך שאַרף ארויס געגען דעם, וואָס די רוסישע מאָנאַרכיסטען מיספּרויבען די גאַסטפרייגדליכקייט, וואָס פּוילען ווייזט זיי ארויס.

אין אנ'ענליכען זין זאָגט זיך אויך ארויס דער „גלאָס פּראַוודי": „אויב פון אַזיין זיט, שרייבט די צייטונג — קען מען גרינשט אבזאָגען די גאַסטפריינדליכקייט די ימיגראַנטען, וואָס זעגען אוועק מיט נאַצאָנאַליסטישען באָלשעוויזם פון רוסלאַנד, קען מען אבער פון דער אַנדערער זייט נישט מאַכען גוט פילע אַלע אַפּטעלע אינערליכע רוסישע אַבּרעכענונגען, וואָס ווערען אויסגעפיהרט אויף דער פּלאַץ פון פּוילען, אויף דער גאַסטפריינדליכען דאַך און אויפ'ן חשבון פון בעל-הבית". און ווייטער: בכמעט יעדער טאָג ברענגט ידיעות וועגען סקאַנדאַליעזע ארויסטריטען פון די מאָנאַרכיסטישע אָרגאַניזאַציעס בנוגע זייערע רוסישע פּאָליטישע געגנער: אלס זייער קרבן זענען געפאַלען א גרויסע צאָהל רוסישע פּאָליטיקער פון דער עמיגראַציע. און ענדליך איז אויך געפאַלען דער געזאַנדטער וואָיקאָוו".

„אילוסטראָוואַנע קוריער צאָדזשענני" רעדט ארום דעם פּאַמאָלען מאָרד, וואָס איז אויסגעפיהרט געוואָרען אין א מאָמענט, ווען ער קען צוליב דער אינטער-נאַציאָנאַלער פּאָליטישער סיטואַציע, שלעכט אויסגענוצט ווערען אויפ'ן חשבון פון פּוילען מצד איהרע פיינד.

„די קויל פון'ם מערדער, — זאָגט צייטונג, — האָט געמאַכט א סוף צום לעבען פון'ם רוסישען פאָר-שטעהער, וואָס האָט לגבי פּוילען פער-זענליך פּערגרעסערט א גנסטיגע שטעלונג, אין מאָמענט בעת אויפ'ן אינטערנאַציאָ-נאַלען פעלד ליגען אויף דער וואָגשאָל וויכטיגע ענינים, בעת צוליב ענגלאַנד האָט זיך אנגעהויבען א ווארשאַפּטליכע בלאָקאַדע אויף רוסלאַנד און בעת די שטעלונג פון פּוילען, דער דירעקטער שכן פון די סאָוויעטען, האָט צוגעגעבען א בעזונדערע אינטערנאַציאָנאַלע בעדייטונג". די צייטונג דריקט אבער אויס איהר גרויסע צופרידענהייט מיט דער האַלטונג, וואָס ס'האָט פערנומען די פּוילישע רעגירונג צום מאָרד, און בעטאָנט קאַטעגאָריש, אז פּוילען האָט נישט קיין שום כוונה זיך צו מישען אין די אינער-ליכע אנגעלעגענהייטען פון די סאָוויעטען, וואָס עס גייט דעם בעקעמפען בשווייז די אלגעמיינע עמפּערונג אין לאַנד, צוליב דעם שענדליכען מאָרד".

בכמעט די גאַנצע פּרעסע שטרייכט בעזונדערס אונטער די בעמיהונגען פון וואָיקאָוו'ן צו פערפּוהרען די גוטע שכנות'דיגע בעציהונגען פון פּוילען און נאָרמאַ-לע ווירטשאַפטליכע בעציהונגען צווישען פּוילען און רוסלאַנד. און עס ווערט ארויסגעריקט די האַלטונג, אז די נ'לאַמער-דינענטגע עלעמענטען און רוסלאַנד, ווע-לען אונ'ם אלגעמיינעם פראָטעסט פון דער קענטליכער מיינונג אין פּוילען געגען דער שענדליכער מאָרד, זעהען דעם בעסטען בעווייז, ווי ווייט פּוילען איז פון צו טאָלערירען אזעלכע מיאוס'ע פּאָלי-טישע מעשים".

לאָדזשער סוחרים קענען געניסען פון א ביליגען קרעדיט אין בידגאָשטש

די גרינדונג פון א יודישער באַנק, וואו עס קענען ווערען מיטגלידער אויך די לאָדזשער סוחרים. וואָס האַנדלען אין דער היגער געגענד. — דער פּראָצעס פון אָרגאַניזירען זיך ווערט אַלץ שטאַרקער צווישען די היגע יודען. — אויך אין טאָרון האָט זיך געגרינדעט אַ יודישער סוחרים-פעראיין.

(פון אונזער ספּעציעלען בידגאָשטשער קאָרעספּאָנדענט) ב. געלדבאַרר.

אויך אויף די מערב-קרעסען הויבט אָן אין יודישען לעבען קענטיג צו ווערען א שטאַרקע שטרעבונג צו אָרגאַניזירען זיך. אויפ'ן ערשטען פּלאַן שטעהט ביד-גאָשטש. דער יודישער סוחרים-פעראיין, וועלכער איז דאָ מיט א צייט צוריק געגרינדעט געוואָרען, האָט זיך זעהר תיפּש ענטוויקעלט און האָט איצט געמאַכט א וויכטיגען שריט ווייטער, בעמ-ליך: ביי דעם פעראיין איז אויך גע-עפענט געוואָרען א יודישע סוחרים-באַנק. דעם 15. מאַי איז פאָרגעקומען די ערעפנונג פון דער נייער באַנק, וועלכע געפינט זיך אינ'ם פּרעכטיגען לאָקאל פון'ם סוחרים-פעראיין. די סוחרים-באַנק (באַנק קופיעצקי) האָט דערווייל א קאַפּי-טאַל פון בערך 20,000 זלאָטים. דער קאַפּיטאַל וואַקסט אָבער בסדר דורכ'ן וומטערדיגען פערקויף פון אַקציען.

דער צוועק פון דער באַנק איז ארויס-צוהעלפען די היגע און אויך נישט-היגע יודישע סוחרים פון די פּריוואַטע ליכ-וויזונגס, וועלכע שינדען פון'ם סוחר די הויט מיט 6—7 פּראָצענט מאָנאַטליך.

דער ערפאָלג פון דער באַנק שטייגט איבער יעדע ערוואַרטונג. א דאַנק דער ענערגיע פון די פערוואַלטען, וואָס שטעהען אין דער שפּיץ פון דער דאָזיגער אינסטיטוציע, איז געלונגען אין משך פון דער קורצער צייט צו געווינען דעם צוטרוי פון דער גאַנצער בעפעלקערונג און אויך פון די אַנגעזעהענסטע באַנק-אינסטיטוציעס. די היגע דייטשע באַנק האָבען פאַר דער יודישער סוחרים-באַנק בעשטימט א קרעדיט פון 75.000 זלאָטים און, העכסט-וואַרשיינליך, וועט די סומע אין דער נאָהענטער צוקונפט נאָך פערגרעסערט ווערען.

די וואָרימע בעציהונג פון די דייטשע באַנק איז וועגען בעגריסט צו ווערען, בעת ערפּילען דעם דאָזיגען קרעדיט האָט געוואָרקט דער מעטיוו, אז די מינ-דערהייטען דאַרפען זיך געגענזייטיג אונ-טערשטיצען.

די באַנק האָט שוין א גרויסע צאָהל מיטגלידער אויך פון לאָדזשער סוחרים וואָס פאָהרען אין דער היגער געגענד און קריגען אין דער באַנק גערן קרע-דיט און ווערען אויך אַנגענומען אלס מיטגלידער, פּונקט אזוי ווי די אָרטיגע סוחרים.

די לאָדזשער סוחרים, וועלכע האָבען ביז אהער געמוזט געהן מיט זייערע וועקסלען, וואָס זיי האָבען דאָ בעקומען. צו די היגע ליכוויאַרזשעס, דאַרפען דאָס מעהר נישט טון: די יודישע באַנק בעט פרידיגט זיי אויפ'ן בעסטען אופן, דען זי פערמאָגט געלד אין איבערפלוס.

* * *

דער ערפאָלג פון בידגאָשטשער יודי-שען סוחרים-פעראיין האָט צוגעגעבען חשק די יודישע סוחרים אויך אין די אַנדערע שטעט פון פאָמערעליען צו אָר-גאַניזירען זיך. די ערשטע האָבען דעם ביישפּיל פון בידגאָשטש נאָכגעטאָן די יודישע סוחרים אין טאָרן און דעם 22. מאַי איז דאָרט געפייערט געוואָרען די גרינדונג פון אַנ'אָרטיגען יודישען סוחרים-פעראיין.

* * *

חוץ דער סוחרים-באַנק איז אין ביד-גאָשטש אויך געשאַפען געוואָרען א גמילות-חסדים-קאַסע, וואָס גיט ארויס אָהן-פּראָצענטיגע הלואות ביז 300 זלאָטים. מייסטען אונבעמיטעלטע יודישע האַנד-ווערקער, וועלכע האָבען אזוי אַרום די מעגליכקייט זיך צו ענטוויקלען.

דאָ נישט לאַנג האָט זיך אין אונזער שטאָט געגרינדעט אויך א יודישער האַנד-ווערקער-פעראיין, וועלכער צעהלט שוין ביז היינט צו טאָג 200 מיטגלידער, האָט בעגדיג זיין זיך-פּלאַץ אין דער גערוימער געביידע פון'ם יודישען סוחרים-פעראיין.

אויך דער יודישער יוגענד-פעראיין, וועלכער עקזיסטירט שוין דאָס צווייטע יאָהר, האָט זיך פאָר דער צייט ערוואָר-בען א שעהנע ביבליאָטעק און לעזע-זאַל.

די אלע אינסטיטוציעס האָבען זיך גע-גרינדעט אָהן שום הילף פון דער ביד-גאָשטשער יודישער קהלה, וואו ס'איז נאָך שטאַרק דער איינפלוס פון די אַסי-מילאַטאָרען.

די איינציגע נאַציאָנאַלע יודען, וואָס זיצען אין דער היגער קהלה-פערוואַל-טונג, האָבען, לעצטענס, דערוועקט די פראַגע וועגען עפענען ביי אונז א יודישן גימנאַזיע. די נויטהווענדיגקייט אין א יו-דישער מיטעל-שולע איז דאָ א געוואל-דיגע, אָבער דער אַסימילאַטאָרישער גע-מיינדע-פערוואַלטונג איז עס נישט געווען לרצון און דערום איז פון דעם פּראָיעקט לעת אתה גאָרנישט געוואָרען.

די פראַגע וועגען גרינדען דאָ א יודי-שע גימנאַזיע איז אָבער נאָך אלס אַק-טועל און איז ווידער אמאָל געקומען אויף דער טאָג-אָרדנונג פון דער לעצ-טער געמיינדע-זיצונג, וועלכע איז אָפּגע-האַלטען געוואָרען דעם 23. מאַי. די זי-צונג איז געווען זעהר א שטורמישע און האָט געדויערט גאַנצע 4 שעה. פון די 12 מיטגלידער זענען געווען אַנוועזענד 10, דערפון האָבען 7 געשטימט פאַר דעם פאָרשלאַג צו גרינדען אין ביד-גאָשטש א יודישע גימנאַזיע, 1 האָט זיך אָפּגעהאַלטען פון שטימען און נאָר 2 האָבען געשטימט דעגעגען. דערביי איז כאַ-ראַקטעריסטיש, וואָס די צוויי געגנער פון דעם יודישען גימנאַזיום זענען געקומען 2 לאָדזשער יודען, וועלכע וואוינען איצט אין בידגאָשטש.

צום נייעם שול-יאָהר וועלען מיר שוין קיין יודישען גימנאַזיום נישט האָבען. אָבער סוף כל סוף וועלען די נאַציאָנאַ-

(ענדע ז. זייטע 5)

דורך וואלקענס איבער גרעניצען
(איינדרוקען פון אַנ'אַעראָפּלאַן-נסיעה) פון מאַרק טורקאָוו.

דער אַעראָפּלאַן, מיט וועלכען איך בין געפלויגען קיין פּראַג, געהערט צו דער אינטערנאַציאָנאַלער לופט-פליה-געזעל-שאַפט „סירנאַ". דאָס איז א 2-פליגעל-מאַשין פון דער פראַנצויזישער פירמע „ברעגע".

ביי לויט דער איינריכטונג, ביי לויט'ן אויסזעהן אונטערשיידען זיך די דאָזיגע אַעראָפּלאַנען פון די שעהנע, דייטשע איינפליגעל'דיגע „יונקערס", מיט וועלכע מיר פליהען אין פּוילען.

אזוי למשל געפינט זיך אויף די איינ-פליגעלדיגע אַעראָפּלאַנען דער פּילאָט גלייך ביים מאָטאָר און ערשט דאַן געהט די פּאַסאַזשירען-קאַבינע, וועלכע איז ווייס, ריין און בעקוועם. ווי אין א גוי-מען לוקסוס-אויטאָמאָביל.

דאַגעגען ביים 2-פליגעל'דיגען אַעראָ-פּלאַן געפינט זיך די פּאַסאַזשירען-קאַ-בינע גלייך פאַר'ן מאָטאָר און ערשט דאַן געפינט זיך דאָס ארט פון פּילאָט, צווישען מיט'ן גאַנצען אַפּאַראַט, מיט וועלפען דער פּילאָט פיהרט מיך צווישען די וואָלקענס.

דערביי איז די 2-פליגעלדיגע מאַשין זעהר א שווערע און געהט לאַנגזאַמער ווי די דייטשע „יונקערס". דאָס איז אפשר דערפאַר, וואָס דער מאָטאָר האַלט אויס א גרעכערען שטח אין דער לופט, און מען דאַרף בעמערקען, אז דער אַעראָפּלאַן, וואָס פיהרט מיך קיין פּראַג, פליהט פון דאָרט ווייטער דורך בוקאַ-רעשט, בעלגראַד, קאָנסטאַנטינאָפּאָל.

* * *

מיר פליהען שוין א קנאַפּע שעה צייט און מיר געפינען זיך אויף דער הויך פון 1500 מעטער.

דורכ'ן קליינעם פענסטער'ל, וואָס געהט ארויס צום אָרט פון פּילאָט, גיב איך איהם א צייכען, אז איך וואָלט ווע-לען, ער זאָל פליהען נאָך העכער, כדי מיר זאָלען קענען דורכפליהען א גרויסען שוואַרצען רעגען-וואָלקען.

דער פּילאָט ווייזט מיר אָבער, אז דער ווינט איז זעהר שטאַרק און ער קען דעריבער איצט נישט פליהען.

איך זעץ מיך ווידער אויף מיין פּאַ-טעל, ציה אויס די פיס אויף מיינע וואַ-ליזעס, וואָס געפינען זיך צוזאַמען מיט מיר אין דער קאַבינע, און פון דער הויך קוק איך אַראָפּ דורכ'ן קליינעם פענ-סטער'ל אויף דעם הערליכען לאַנדשאַפט, וואָס עס שטעלט פאַר מיט זיך די ערד, ווען מען זעהט זי פון דער הויך.

שטעדט ווערען נעלם פאַר מיינע אויגען אין משך פון עטליכע מינוט, די תבואה, גרויסע קירכען-טורמען, בריקען, זעהען אויס ווי קינדער-שפּילצייג, בערג און טעלער קומען אויס צו זיין גלייך און אלץ צוזאַמען שאַפט די הער-ליכסטע פּייזאַזשען.

פון אונטער די וואָלקענס, וועלכע אונזער אַעראָפּלאַן צוטרייבט ווי מען צוטרייבט מיט דער האַנד א ציגאַרעטען-רויך, שיינט ארויס די זון. די שטראַה-לען פון דער שוין אָפּגעשטאַרבענדיגער פרעבסט-זון פאַלען אויף מיין פּנים. א מידער פון דעם גאַנצען נאַכט-שפּאַציר ווער איך אַנטשלאָפען.

פלוצלינג — א שטאַרקער שאָקעל מיט'ן אַעראָפּלאַן. איך מאַך אויף מיינע אויגען און וועק מיך איבער. איך באַפּ מיך אָן דעם מאָטאָר און קוק ארויס דורכ'ן פענסטער'ל.

דער אַעראָפּלאַן איז שוין בס"ה א הונדערט מעטער איבער דער ערד.

ער רינגעלט זיך עטליכע מאָל ארום אויף איין אָרט און ווי אַנ'אָדלער מעהר איך שוין אויף דער ערד פון ברעסלויער לופט-פליה-פעלד.

די מאַשין בלייבט שטעהן, דער מאָ-טאָר הערט אויף צו רוישען,

מיר שטייגען אויס.

מיר געפינען זיך אין ברעסלוי, וואו עס איז א טעכנישער פּונקט פאַר די אַעראָפּלאַנען.

דער דייטשער שוצמאַן קאָנטראָלירט מיין פּאַס, לייגט צו א שטעמפּעל אויף דער דייטשער טראַנזיט-וויזע און איך געה אריין עסען פרישטיק אין בופעט פון דעם שיין-איינגעאָרדנעטען לופט-פליה-וואָקזאַל.

דער פּילאָט קאָנטראָלירט דערווייל דעם מאָטאָר, נעמט אָן בענזין און אייל.

דער עבירות אין ברעסלוי דויערט א האַלבע שעה. און נאָכדעם ווי אלץ איז שוין פערטיג, נעמט דער פּילאָט די לופט-פליה-פּאַס פון ברעסלוי און מיר שטייגען צוריק איין.

עס איז 8 פריה. דער מאָטאָר גיט ווידער א געריש און מיר פליהען ווייטער.

די ווייטערדיגע נסיעה פון ברעסלוי קיין פּראַג דויערט 2 שעה צייט.

וואָס ווייטער לויטערט זיך אויס די זון שיינט זומערדיגער, און כאָטש איך געפין זיך אויף א הויך פון העכער 1500 מעטער, איז מיר אזוי הייס, אז איך טו אויס נישט נאָר דעם מאַנטעל, נאָר אפילו די מאַרינאַרקע.

די שרעק, וואָס דער בעקאַנטער פון ווארשאָווער לופט-פליה-אַמט האָט אויף אונז געוואָרפען, אז די ביזלעטיגען פון מעטעאָראָלאָגישע סטאַציעס זאָגען נישט קיין גינסטיגע, האָט זיך אויסגעוויזען פאַר פולשטענדיג אונבעגרינדעט.

דאָס וועטער איז געווען צום פליהען אויסגעצייכנעט, און נישט פיהלענדיג גאָר קיין שום גרעניצען צווישען איין לאַנד און דעם אַנדערען, האָט זיך אונ-זער אַעראָפּלאַן, גענוי לויט'ן רייזע-פּלאַן, פּונקט 10 א זייגער פריה אַראָפּגעלאָזט אויפ'ן ריזיגען פעלד פון לופט-פליה-פּאַרק פון דער טשעכאָסלאָוואַקישער רע-זידענץ.

דאָ איז שוין די בעהערדונג געווען זעהר א שטאַרקע, ווייל גראָד מיט א טאָג פריהער איז אַהער אָנגעקומען אַנ'עסקאַדראָן פון 8 פראַנצויזישע פּילאָטען, וועלכע ווייטע און בלויע אַעראָפּלאַנען זענען געשטאַנען אויפגעשטעלט אויפ'ן פעלד גרייט צו דער ווייטערדיגער נסיעה.

מען קאָנטראָלירט מיין פּאַס און, זע-הענדיג, אז איך בין א פּרעסע-פּאַרשטעה-ער הייסט זיי דער טשעכישער צאָל-קאָמיסאַר אַוועקטראָגען מיינע זאַכען דירעקט צום אויטאָ אין שטאָט-אַריין און נישט צו דער רעוויזיע פון דער צאָל-קאַמער.

אזוי איז מיר דורכגעגאַנגען מיין ערש-טע אַעראָפּלאַן-נסיעה קיין אויסלאַנד. אזוי איז דורך די לופט-נסיעה דורך וואָלקענס איבער גרעניצען.

25-יעהריגער יובילעאום פון „לעטישען ראָטשילד" — אולריך מילמאַן.

ריגא (יט"א) דער בעוואוסטער יו-דישער פינאַנסיסט אולריך מילמאַן, וועלכען מען רופט דאָ דער „לעטלענדי-שער ראָטשילד", האָט געפייערט דעם 25-יעהריגען יובילעאום אלס אינדוס-טריעלער און פילאַנטראָפּ. דער יובילאַר האָט זיך דערוואָרבען די סימפּאַטיעס פון די ברייטסטע שיכטען פון דער יודי-שער בעפעלקערונג מיט זיין טעטיגקייט אויפ'ן פילאַנטראָפּישען געביט, צו וועל-כען ער האָט נישט אין לעטלאַנד קיין צלייכען. זיין גרעסטער אויפטו פאַר די לעצטע יאָהרען איז געווען דער אויסבוי פון יודישען קראַנקען-הויז אין לעטלאַנד וועלכע איז די איינציגע יודישע קראַנ-קען-הויז נישט נאָר אין לעטלאַנד נאָר אין די באַלטישע מלוכות בכלל. דער קראַנקען-הויז רופט זיך אז אויפ'ן נאָ-מען פון אזהר גרינגראַ.

לעצטענס האָט דער יובילאַר בעזוכט ארץ ישראל, וואו ער האָט געקויפט גרוי-סע טאַבאַק-פּלאַנטאַציעס, אויף וועלכע עס וועלען בעשעפטיגט זיין עטליכע הונ-דערט יודישע אַרבייטער. לויט דער מיי-נונג פון ה' מילמאַן האָט די טאַבאַק-אינ-דוסטריע אין ארץ ישראל א גלענצענדע צוקונפט.

דער יובילעאום פון ה' מילמאַן וועט אויך געפייערט ווערען און בערלין, וואו ער האָט גרויסע געשעפטען. אין דער פייערונג וועלען זיך בעטייליגען פאָר-שטעהער פון דער דייטשער רעגירונג, געוו. רייכסקאַנצלער ד"ר ווירט, מיט וועלכען ער שטעהט אין געשעפטליכע בעציהונגען א. א.

לאדזשער כראניק.

פון דער קהלה.

א נייער פערטרעטער פון ראַבינאַט אין קהלה-פערוואלטונג

(ג) דעם 1 יוני האט זיך געענדיגט די קאדענץ פון פריהערדיגען ראבינאט-פערטרעטער אין דער קהלה-פערוואלטונג. אויף זיין ארט איז ארײן אויף די ווייטערדיגע 3 חדשים הרב ר' משה חאמס.

* * *

היינט א זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג.

דער פארזיצער פון דער קהלה-פערוואלטונג, ה' רום האט אויף היינט דאנערשטאג 9 אזייגער צונויפגערופען א זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג. עס זאלען איבערגעגעבען ווערען א רײהע וויכטיגע קאמוניקאטען און ס'וועט בעטראכט ווערען די פראגע וועגען אונטערשטיצונגען פאר נויט-בעדערפטיגע יודען, וועלכע בעטען די דרינגענדע שטיצע.

פון דער קאַצענעלסאָן-גימנאַזיע.

די דירעקציע פון דער קאצענעלסאן-גימנאזיע בעט אונז איבערגעבען אויף די פיל אנפראגען, אז די אונטערריכטס-שפראך פון אלע לימודים איז פויליש, פיל געוויכט וועט געלעגט ווערען אויף די העברעאישע לימודים.

נאך וועגן די עקספארט-מעגליכקייטן קיין פארטוגאל און שפאניען.

די פראגע וועגען א האנדעלס-טראקטאט מיט יענע לענדער ווערט ערנסט בעטראכט אין האנדעלס-מיניסטעריום.

(:) ה' א. בושעושינסקי, דער בעקאנטער לאדזשער אינדוסטריעלער, דער איניציאטאר פון'ם פראיעקט, צו שליסען א האנדעלס-טראקטאט צווישען פוילען מיט פארטוגאל און איטאליען, האט ערהאלטען פון האנדעלס-מיניסטעריום פאלגענדען בריף:

אלס ענטפער אויף'ן בריף פון 27 V. ד. איז דאס האנדעלס-מיניסטעריום מודיע, אז די פראגע וועגען שליסען א האנדעלס-צומאך מיט פארטוגאל, ווערט איצט בעטראכט אין מיניסטעריום.

דאס שאפען נייע מעגליכקייטן פאר דער ענטוויקלונג פון'ם האנדעלס-פערקעהר מיט שפאניען און פארטוגאל, ליגט אין דער מיינונג פון מיניסטעריום. האבען אינטערעסענטען אינפארמירט אויף'ן האנדעלס-פלאן פון פוילען. דערווייל מאכט פארשט איצט אויס דאס מיניסטעריום, אויף'ן סמך פון מאטעריאלען, וואס ווערען צוגעשטעלט דורך די אינדוסטריעלע פארבאנדען, די מעגליכקייטן פאר'ן עקספארט פון אונזערע אינדוסטריע. ערשט מיט'ן מאמענט, ווען עס וועלען זיין די דאטען, וואס וועלען פערזיכערן אין א געגענזייטיגער מאס פאר פארמעהרען פונ'ם האנדעלס-בולאנס מיט די דערמאנטע מלוכות — וועט מעגליך זיין צוצוטרעטען צו די אונטערהאנדלונגען מכח שליסען א האנדעלס-טראקטאט.

„עס זענען געהאנדעלט אלע פראגען, קלערונגען, וואס קענען בעווירקען דעם ראזוויי עניג."

אונטערשריבען:

מיניסטעריאל-ראט:

ז. לאַראַ.

ווי מיר דערוויסען זיך, ארבייט איצט ה' בושעושינסקי אויס א גאנצען מעמאָריאל, וואו עס וועלען זיין געזאמעלט דאטען מכח די אלע ארטיקלען, וואס קענען עקספארטירט און אימפארטירט ווערען צווישען די דערמאנטע לענדער.

ווער דארף זיך היינט שטעלען אויף די פאבאר-קאמיסיעס?

אײנס דארפען זיך אויף דער ערשטער פאבאר-קאמיסיע אויף טראוגוטא 10 שטעלען די פאבאר-אנגעהעריגע פון יאהרגאנג 1906, וואס וואוינען אין שטח פון 3-טען קאמיסאריאט — U. W. Z. Ż.

מארגען — די פאבאר-אנגעהעריגע, וואס וואוינען אין שטח פון 4-טען קאמיסאריאט און וועמענס נעמען עס הויבען זיך אן מיט די ליטערעס

A. B. C. D. E. F.

אויף דער צווייטער קאמיסיע אויף זאקענטנא 82 דארפען זיך היינט שטעלען די פאבאר-אנגעהעריגע פון יאהרגאנג 1906, וואס וואוינען אין שטח פון 12-טען קאמיסאריאט און וואס זייערע נעמען הויבען זיך אן פון די ליטערעס

A. B. C. D. E. F. G.

H. Ch. I. J. K. L. Ł. —

מארגען דארפען זיך שטעלען די פאבאר-אנגעהעריגע, וואס וואוינען אין שטח פון XII. קאמיסאריאט און וועמענס פאמיליען-נעמען עס הויבען זיך מיט די ליטערעס

M. N. O. P. R. S. T. U. W. Z. Ż.

—0—

די, וואס שטעלען זיך נישט צום פאבאר ווערען שטרענג בעשטראפט.

(ע) דער וואיעוואדזשאמט האט אין פערשטענדיגונג מיט'ן רעגירונגס-קאמיסאריאט א. פ. ל. בעשלאסען צו קאנטראלירען, צי אלע פאבאר-אנגעהעריגע האבען זיך געשטעלט אויף די פאבאר-קאמיסיעס. די, וואס האבען זיך נישט געשטעלט, וועלען שטרענג בעשטראפט ווערען.

די עפענטליכע מיינונג.

פרייע טריבונע פאר ארטיקלען, בריף אין רעדאקציע און בעמערקונגען, וואס האבען א בעזונדערס געזעלשאפטליכען אינטערעס, פאר וועלכע די רעדאקציע נעהמט נישט איבער די פעראנטווארטליכקייט.

חשוב'ער ה' רעדאקטאר!

איך בעט זעהר אפצודרוקען אין דעם נאהענטסטען נומער פון אייער צייטונג פאלגענדע ערקלערונג:

מצד געוויסע אפיציעלע פארשטעהער פון דער היגער אלגעמיין ציוניסטישער ארגאניזאציע ווערען לעצטענס פערשפרייט נים אמת'ע ידיעות וועגען די סבות פון נים-ערוויילען הרב'ן מאגיסטראט א סובסידיום פאר דער איינציגער היגער העברעאישער עלעמענטאר-שולע אויף'ן נאמען פון שלום עליכם. איך האלט פאר מיין חוב אויפצוקלערען פאלגענדעס: תיכף נאכדעם ווי עס איז פארגעשטעלט געווארען דעם שטאט-ראט דער פראיעקט פון בודזשעט אויף'ן יאהר 1927, האב איך ארייגעגעבען צו דעם דאזיגען בודזשעט פיל אויסבעסערונגען לטובת א רייה קולטורעלע און געזעלשאפטליכע יודישע אינסטיטוציעס, פאר וועלכע דער מאגיסטראט האט אין בודזשעט נים בעשטימט קיין איין גראשען. צווישען אנדערע האב איך אריינגעבראכט א פארשלאג צו געבען דער שלום-עליכם-שולע מיט זיינע וועמען פערוואלטונג איך האב א לאנגע צייט פערזענליך אנגעפיהרט, א סומע פון 5000 זל. אויף שכר-לימוד און דערנעהרונג פאר אונבעמיטעלטע קינדער און דער לאקאל-שולע. אין דער גענעראל-דעבאטע איבער'ן בודזשעט האב איך אין מיין רעדע בעגרינדעט די נויטווענדיגקייט צו געבען דאס דערמאנטע סובסידיום. אלס א ראטמאן וואס איז געווען פון דער ערשטער מינוט פון קאדענץ פון איצטיגען שטאט-ראט א ענטשיידענער און פרינציפיעלער אפאזיציע צו דער ענדעקיש-אנטיסעמיטישער מאגיסטראט-מעהרהייט, וואס האט ברוטאל פערנאכלעסיגט די פרימיטיווסטע רעכט פון דער יודישער בעפעלקערונג, נים קוקענדיג וואס די דאזיגע מעהרהייט איז געשטיצט געווען דורך דער „יודישער פראקציע" פון אלגעמיינע ציוניסטען און ארטאדאקסען — האב איך מיך בעמיט אויף'ן וועג פון פארלאמענטארישען קאמף דורכצופיהרען מיינע אויסבעסערונגען. בעת די בודזשעט-זיצונגען פון שטאט-ראט האב איך אזוי ווי אנדערע יודישע אפאזיציאנעלע ראטמענער אנגעווענדעט א אבסטרוקציע, כדי צו צווינגען די מעהרהייט, אז זי זאל כאטש בעטראכטען די אויסבעסערונגען אויף דער בודזשעט-פינאנציעלער קאמיסיע. די אלגעמיין ציוניסטישע ראטמענער, וועלכע האבען בעת דער גענעראל-דעבאטע קיין ווארט נים געזאגט, האבען אויסגעוועהלט אנ'אנדערע טאקטיק, און וועלכער זיי האבען זיך אינפארמירט די גאנצע צייט פון דער קאדענץ. זיי האבען געשטימט און זייער אונבעגרינדעטען אפטימיזם, אז אויפ'ן וועג פון פערהאנדלונגען מיט דער מעהרהייט פאר'ן פרייז פון פשרות און אנדערע פראגען, וועלען זיי דורכפיהרען זייערע אויסבעסערונגען אין בודזשעט, צווישען אנדערע א סובסידיום פאר דער שלום-עליכם-שולע.

דערווייל איז דער פארשטעהער פון אלגעמיין ציוניסטישע ראטמענער בכלל נים געקומען אויף זיצונגען פון דער פינאנציעל-בודזשעט קאמיסיע און איך אלס נים-מיטגליד פון דער קאמיסיע, האב נים געהאט דאס רעכט צו שטימען אויף דער דאזיגער קאמיסיע. די אלגעמיין-ציוניסטישע ראטמענער, אז אין דער צווייטער לעזונג זענען זייערע אויסבעסערונגען אויך אפגעווארפען געווארען, האבען אנגעקניפט דירעקטע אונטערהאנדלונגען מיט דער ענדעקיש-ענפערישער מאגיסטראט-מעהרהייט, פון וועלכער זיי האבען בעקומען א פייערליכע פערזיכערונג, אז אין דער לעצטער לעזונג וועט דאס דערמאנטע סובסידיום דורך דער מעהרהייט אנגענומען ווערען. ראטמאן דעפ. ד"ר ראזענבלאט איז געווען דערין אזוי זיכער, אז ער האט זיך אפילו געווענדעט צו מיר, אז איך זאל מיין אויסבעסערונג וועגען דער סובסידיע פאר דער שלום-עליכם-שולע צוריקציהען, ווייל זייער אויסבעסערונג אויף א נידעריגער סומע (נישט 5000, נאר 8000) וועט בעשטימט דורכגעהן.

האבענדיג אין אויג די טובה פון דער אינסטיטוציע און נים מיין פערזענליכען פרעסטיזש, האב איך צוריקגעצויגען מיין פארשלאג. דערווייל וואס איז געשעהן? אין דער צווייטער אבשטימונג אויפ'ן פלענום האבען די פערטרעטער פון דער אלגעמיין-ציוניסטישער פראקציע אויף ציוניסטישען אופן געבראכען דאס געגעבענע ווארט און האבען געשטימט געגען דעם סובסידיום, וועלכעס איז אפגעווארפען געווארען. דאס איז געשעהען נים קוקענדיג דערויף, וואס די אלגעמיין-ציוניסטישע ראטמענער האבען צוזאמען מיט דער אנטיסעמיטישער מעהרהייט אין דעם דורכגעפיהרט אלע ענדערונגען פון רעגולאמין, וואס האט געמאכט אונמעגליך דער יודישער אפאזיציע צו פיהרען אנ'אבסטרוקציע.

אויפקלערענדיג דאס אויבען-דערמאנטע, בין איך פילשטענדיג רוהיג מכח דעם משפט פון דער יודישער עפענטליכער מיינונג פון אונזער שטאט.

מיט דרך-ארץ

ד"ר י. שווייץ

ראטמאן, פארשטעהער פון דער ציוניסטישער ארבייטער-פארטיי „התאחדות" אין שטאט-ראט.

לאדז, דעם 5. יוני 1927.

גערער רבי שליט"א שטעלט זיך אפ אין לאדז אויפ'ן וועג קיין א"י.

מיט'ן רבי'ן פאהרען מיט אין א"י א סך לאדזשער חסידים.

(ג) ווי בעקאנט, פאהרט דער גערער רבי שליט"א קיין ארץ ישראל צו דער חתונה פון זיין זוהן ר' נחמיה'לען מיט דער טאכטער פון אברהם יעקב יאסקאוויטש פון פאביאניץ.

די חתונה איז בעשטימט אויף כ"ג סיון, ד. ה. דעם 23 יוני אין ארץ ישראל.

דער גערער רבי שליט"א פאהרט ארוים פון גער דעם קומענדיגען זונטאג. א חוץ אלע זיהנער, טעכטער, איידעמס, און אנדערע קרובים און א גרויסער צאהל וועלען בעגלייטען דעם רבי'ן קיין ארץ ישראל פיל הגערערישע חסידים, דערונטער אויך חסידים פון לאדז. ס'רוב לאדזשער חסידים איז שוין געפאהרען ארוים קיין גער, פרי זיך צו געזעגנען מיט'ן רבי'ן פאר זיין אפפאהרען קיין א"י. צווישען אנדערע איז געפאהרען אויך אפשר נעמען פון רבי'ן דער מיטגליד פון לאדזשער ראבינאט הרב [...]ריל.

פון זונטאג ביז דינסטאג וועט דער גערער רבי ווילען אין ווארשא. דינסטאג וועט דער רבי פערלאזען ווארשא און מיט ספעציעל נעדונגענע וואגאנען וועט דער גערער רבי מיט די חסידים אפפאהרען צו דער שיף. דעם 17. ד. ח. געהט די שיף קיין ארץ ישראל.

אויף זיין רייזע צו דער שיף וועט דער גערער רבי אריבערפאהרען לאדז. אויפ'ן וואקזאל וועלען איהם אפווארטען הונדערטער חסידים פון לאדז, וועלכע וועלען בעגלייטען דעם רבי'ן שליט"א צו דער גרעניץ.

דער גערער רבי צוזאמען מיט זיינע קרובים און חסידים וועלען פערברענגען אין ארץ ישראל צוויי חדשים.

—0—

יודישע סטודענטען אין דאנציג

די יודיש-אקאדעמישע פעראייניגונג אין דאנציג בעט אונז אויפמערקזאם צו מאכען די אבסאלווענטען פון די מיטעלשולען, וואס ווילען ווייטער שטודירען אין דער דאנציגער טעכנישער הויכשולע, אז מיט אלערליי אנפראגעס וועגען דער אויפנאהמע פון די סטודענטען און אינפארמאציעס וועגען אויסגעהאלט-קאסטען א.ז.וו. קען מען זיך ווענדען לויט פאלגענדער אדרעס:

Jüdisch-Akadem. Vereinigung

Danzig-Langfuhr

Technische Hochschule.

פון דער פאלקס-פארטיי.

(:) אויף דער אלגעמיינער פערזאמלונג פון דער פאלקס-פארטיי אין לאדז, איז געוועהלט געווארען א נייע פערוואלטונג פון פאלגענדע ה"ה:

אדוו. יוסף וויצמאן (פארזיצער), שמעון מאסטע (וו.-פארזיצער), גאלבארסקי (סעקרעטאר), א. גראסמאן (עקאנאם און קאסיר).

אין דער פערוואלטונג: ל. ח. פינגערהוט, גרינשפאן, ח. לעווקאוויטש, א. גלאטמאן, מ. איניקאווסקי, ש. פערקע און א. פראנקענטהאל.

קאנדידאטען: יוזעפאוויטש, י. איינפעלד, פרל. לאה יאסקאוויטש און פריי.

אין דער רעוו.-קאמיסיע: בעלאסען, קופערמינץ און לאסמאן.

פון „החלוץ הצעיר".

דער היגער סניף פון „החלוץ הצעיר" איז צוגעטרעטען צו אנ'אינטענסיווער קולטורעל-ערציהערישער טעטיגקייט אונטער דער לייטונג פון אויסגעצייכענטע געזעלשאפטליך-פעדאגאגישע קרעפטען. איינשרייבונגען פון יוגענטליכע אין עלטער פון 14—18 יאהר קומען פאר טעגליך אין סעקרעטאריאט (פעטריקאווער 83).

פראצעס געגען 5 רעדאקטארען פון לאדזשער צייטונגען,

וועלכע זענען אנגעקלאגט געווארען דורך א געוועזענעם אויפזעהער פון דער קאטארגע אין טאבאלסק און איצטיגען פוילישען אפיציר.

(ב) מיט א געוויסער צייט צוריק האט די היגע פרעסע געמאלדען רעוועלאציעס וועגען דער פערגאנגענהייט פון געוועזענעם תפיסה-אינספעקטאר ברוניעווסקי.

די רעוועלאציעס האבען בעוויזען, אז ברוניעווסקי, וועלכער איז איצט א פאלאק, האט אנגעטאן ענוים-קשים די פוילישע פאליטישע ארעסטאנטען אויף דער קאטארגע אין טאבאלסק, וואו ער איז געווען אויפזעהער.

די רעוועלאציעס האבען ארויסגערופען א רושם אין דער שטאט, צוליב דעם וואס צוריקקומענדיג קיין פוילען, האט דאס קריגס-מיניסטעריום בעשטימט פאר איהם א לעבענסלענגליכע עמעריטור-פענסיע.

צוליב דעם, וואס די רעוועלאציעס זענען אין דער היגער פרעסע געדרוקט געווען אין א זעהר שארפער פארם, האט ברוניעווסקי צוגעשטעלט צו געריכטליכער פעראנטווארטליכקייט, נישט בלויז די אויטארען פון די רעוועלאציעס, נאר אויך די רעדאקטארען פון די צייטונגען, אין וועלכע די רעוועלאציעס זענען פערעפענטליכט געווען.

דער סענסאציאנעלער פראצעס איז פארגעקומען נעכטען אין היגען בעצירקס-געריכט.

אויף דער בשולדיגטען-באנק זיצען 5 רעדאקטארען פון היגע צייטונגען און 4 געוועזענע פאליטישע ארעסטאנטען.

אלס אנקלאגער מצד ברוניעווסקי'ן טרעט ארויס אדוו. בזליק און מצד די אנגעקלאגטע טרעטען ארויס די אדוואקאטען ד"ר פילנא, קעמפנער, סמאפולסקאוויטש און פאמער קאהן.

נאכדעם, ווי ס'זענען אפגעשלאסען געווארען די טירען פון זיצונגס-זאל, ווייל דער זאל איז שוין געווען איבערפילט מיט פובליקום, קומט ארויס דאס געריכט און ס'הויבט זיך אן דאס פעסטשטעלען די פערסאנאליען פון די אנגעקלאגטע און דאס אויסהערען זיי.

אלס ערשטער ווערט אויסגעהערט דער געוועזענער פאליטישער ארעסטאנט סטאניסלאוו מארטינאוויטש, וועלכער ערקלערט, אז אין יאהר 1907 איז ער פערמשפט געווארען צום טויט, וואס איז איהם פערביטען געווארען אויף לעבענסלענגליכע קאטארגע. פון יאהר 1908 ביז 1917, איז ער געזעסען אין דער בעוואוסטער טאבאלסקער תפיסה און דארט איז ער שטארק געפייניגט געווארען דורך דער אדמיניסטראציע, וועלכע איז אנגעפיהרט געווארען דורך ברוניעווסקי'ן, וועלכער איז דעמאלט געווען אויפזעהער פון דער קאטארגע.

ברוניעווסקי האט בעקומען דעם פאסטען פון תפיסה-אינספעקטאר אין טאבאלסק אין יאהר 1910, נאכ'ן ערמארדען דעם פריהערדיגען אינספעקטאר און ער האט געשט'ט מיט זיין אכזריות איבער די ארעסטאנטען.

וועלענדיג פאר דער צארישער מאכט ארויסווייזען, אז ער איז א אמת'ער „פאַטריאט", האט ער היפשמעגליך געפייניגט די פוילישע פאליטישע ארעסטאנטען. ווייטער דערצעהלט דער אנגעקלאגטער, אז קורץ נאכ'ן נאמינירען ברוניעווסקי'ן אלס תפיסה-אינספעקטאר האט ער ארויסגעגעבען א בעפעהל, אז די ארעסטאנטען מוזען תפילה טאן פאר'ן צאר ניקאלאי, און די ארעסטאנטען, וועלכע האבען נישט אויסגעפיהרט דעם בעפעהל, האט ער איינגעזעצט אין פינסטערע קאמערן און דער אנגעקלאגטער אליין איז פאר דעם חטא אפגעזעסען אין פינסטער גאנצע 3 חדשים, וואס האט איהם רואינירט זיין געזונד.

אויסערדעם האט ברוניעווסקי געזוכט וואס מעהר צו פייניגען די ארעסטאנטען. ער האט אפילו פראוואצירט די פוילישע ארעסטאנטען, כדי צו קאנען זיי בעשטראפען. ס'איז פשוט אונטערגעווארפען געווארען אין די ארעסטאנטען-קאמערן אמוניציע, כ'זענען ענטשטאנען עקספלאזיעס אין די קאמערן און ס'זענען בעשעדיגט געווארען די ארעסטאנטען.

ס'האט אפילו פאסירט, אז ווען אנ'ארעסטאנט האט בעקומען א בלוט-שטורץ, האט ברוניעווסקי נים דערלויבט איהם צו געבען הילף.

די ארעסטאנטען, וועלכע האבען נים געקענט אויסהאלטען די יסורים און געשטארבען, האט מען געשלעפט.

די מתים האט מען ארויסגעווארפען אין זעק.

דער ווייטערדיגער אנגעקלאגטער געוועזענער פאליטישער ארעסטאנט ערקלערט, אז אויך ער איז געזעסען לויט א בעפעהל פון ברוניעווסקי'ן 18 חדשים אין א פינסטער קאמער, ווייל ער האט נישט געוואלט תפלה טאן פאר'ן צאר.

כדי צו צווינגען די פאליטישע ארעסטאנטען תפלה, האט מען זיי ארויסגעשלעפט צוזאמען מיט די קרימינעלע פערברעכער, פון וועלכע זיי זענען אויסגעשטאנען שרעקליכע פיזישע יסורים, און פאר די מינדעסטע פערהאלען האט מען זיי געשמידט אין קייטען אויף גאנצע יאהרען.

נאכדעם זענען אויסגעהערט געווארען די איבעריגע אנגעקלאגטע און די רעדאקטארען פון די צייטונגען, וועלכע האבען ערקלערט, אז זיי האבען דאס פולע צוטרוי צו דער ארגאניזאציע פון די געוועזענע פאליטישע ארעסטאנטען, און זיי האבען דערפאר געהאלטען פאר זייער חוב די בעפעלקערונג בעקאנט צו מאכען מיט דער טעטיגקייט פון ברוניעווסקי'ן.

נאכ'ן אויסהערען א גאנצע רייה עדות, האבען גענומען דאס ווארט די אדוואקאטען, וועלכע האבען געבעטען צו בעפרייען פון יעדער שטראף די אנגעקלאגטע.

ארום 5 א זייגער נאכמיטאג האט דאס געריכט ארויסגעטראגען אנ'אורטייל, לויט וועלכען אלע אנגעקלאגטע ווערען פרייגעשפראכען.

ווי מיר ווערען געוואויר, האט דער פראקוראר בעשלאסען צוליב דעם פראצעס צוצוציהען איצט צו געריכטליכער פעראנטווארטליכקייט דעם געוועזענעם תפיסה-אינספעקטאר ברוניעווסקי.

—

אין פענסיאנאט „זדראָוויע" (לאַסק, היעראָנימאוויטש) איינהאבער א. יאקובאוויטש אין 2-טען טאג שבועות. ביי א גאַנץ געמיטליכער מאהלצייט אלס דאנקבארקייט דעם איינהאבער א. יאקובאוויטש פאר זיין גוטע בעהאנדלונג איז צווישען די געסט געזאמעלט געווארען דורך דעם מיטגליד ה' שיינער 22 זל. לטובת דעם בית יתומים זגערזשער 40. עס איז ווערט צו גלויבען, אז דער מיטטער-האבער טאם וועט דינען אלס ביישפיל פאר די ווייטערדיגע ב' געסט. דאס געלד איז איבערגעגעבען ביי אונז אין דער אדמיניסטראציע.

לאדזשער סוחרים קענען געניסען פון א ביליגען קרעדיט אין בידגאשטש.

(ענדע פון זייט 3.)

לע יודען דאס זייעריגע זיכער אויסצוהיטען.

* * *

מארגען זונטאג, דעם 29. מאי, האט דא געווײלט ד"ר א. טראצקאָווער פון לאָדז, וועלכער איז געקומען אויף דער איינלאדונג פון דער היגער יודישער געמיינדע טאקי אין שייכות מיט'ן פלאַן צו גרינדען דא א יודישען גימנאזיום. אין זיין רעפעראט, וועלכער האט געדויערט העכער 2 שעה, האט ד"ר ש. ברייער ארומגערעדט די פראגע און אנגעוויזען אויף דער וויכטיגקייט, אז אין בידגאשטש זאל א יודיש גימנאזיום געעפענט ווערען. צום סוף איז פארגעקומען א דיסקוסיע און דער גאַסט האט געענטפערט אויף פערשידענע פראגען. אין ענדע האט דער פארשטאנד און ראט פון דער געמיינדע פערבעטען דעם חשוב'ען גאסט אין יודישען קלוב בײם סוחרים-פעראיין, וואו דער עולם האט אנגענעהם פערבראכט בײ א גלעזעל חמין איניגע שעה.

בידגאשטש, 1. יוני.

ר' ישראל בעל שם טוב

(ענדע פון זייט 4.)

דען. האט ער געוואלט איינרעדען דער דוכסית, אז דער בעל-שם-טוב האט איבערגעקויפט דעם דאקטאר. איז דאן ווייטער געווען א גרויסער סכנה אויף זאסלאווער יודען, וועלכע זענען אוים'סגי געלאפען צום בעל-שם-טוב.

האט זיי דער בעל-שם-טוב בערוהיגט, אז דער גאנצער בלבול וועט איצט זיכער פלאצען, ווייל עס איז שוין אין איהם פעראינטערעסירט א גוי, וועלכער מוז אפהיטען זיין אייגענעם כבוד און כאר נישט דאדורך צולאזען די מיינונג, אז ער האט זיך געלאזט משחד זיין פון יודען...

וכך הוה. דער ראש-הגלחים, וועלכער האט געמאכט דעם בילבול אויפ'ן דאקטאר, האט טאקע באלד דערנאך געהאט א בייזערע מפלה. עפעס א שיקסע פון יענער סביבה האט געהאט א קינד, האט זי דער'הרג'עט און האט עס אויף דער עצת פון'ם גלח געוואלט אריינווארפען צו א יודען אין קעלער. האט זי דער דאקטאר געכאפט ביי דער הענד און די דוכסית האט דעם גלח ארעסטירט.

דער סוף איז געווען, אז דער גלח, דער צורר ישראל, האט געמוזט אנטלויפען מיטען אין דער נאכט פון זאסלאוו מיט די ברענטע בזיונות — וליהודים היתה אורה ושמחה!

—

8-טונגג!

דאס

לאדזשער טאגעבלאט

בעקומט מען טעגליך 6 א זייגער פריה

אין אלע באהן-קיאסקען פון

„רוך"

(„Ruch")

ווי זעהט אויס דאס געזעלשאפטליכע לעבען אין טאמאשאוו?

טאמאשאווער פילאנטראפישע אינסטיטוציעס. — „לינת החולים, „לינת הצדק", „עזרת חולים" און דאס „יתומים הויז".

טאמאשאוו פערמאגט א יודישע בעפעלקערונג, וואס צעהלט בערך 15 טויזענד משפחות. דער רוב, פון וועלכע עס זענען בעלי־מלאכות און ארבייטער. די לעצטע קריזיס • יאהרען האבען רואינירט צעהנדליגע און הונדערטער משפחות און פיל בכבוד'ע יודען שטרעקען אויס די הענד נאך א שטיקל ברויט.

צוליב דעם כאאטישען צושטאנד, וואס עס האט געהערשט אין דער טאמאשאווער קהלה איבער די רבנים־מחלוקת'ן, זענען פערנאכלעסיגט געווארען פיל געזעלשאפטליך־סאציאלע אויפגאבען, וואס האלטען אבה געווען צו העלפען דעם פערארימטען יודישען מיטעל־מענש צי בעל־מלאכה צו שטעלען זיך אויף די פיס.

אזוי, למשל, האט מען דא געהאט געמאכט א פרוב צו שאפען אין טאמאשאוו, לויט'ן מוסטער פון אנדערע שטעט, א רעטונגס־קאמיטעט, האט ער אבער קיין אריכת־ימים נישט געהאט. די בעפעלקערונג האט פאר דער אינסטיטוציע ארויסגעוויזען וועניג פערשטענדניש און די פיהרער גופא זענען געווען פערטון אין דער טרויעריגער מחלוקה, ביז פון גאנצען ענין האט זיך אויפגעלאזט א בועדעם.

די גאנצע הילפס־טעטיגקייט אין טאמאשאוו איז קאנצענטרירט אין די פאר פילאנטראפישע אינסטיטוציעס, וואס צוליב זייער עצם־כאראקטער, איז פון זיי פיל נישט צו ערווארטען.

איך וויל דא אנגעבען איניגע ציפערן און פאקטען פון דער טעטיגקייט פון די געצעהלטע חיגע פילאנטראפישע אינסטיטוציעס. „לינת החולים" — האט ברייטע פילאנטראפישע מעדיצינישע אויפגאבען, ווי: בעזארגען קראנקע מיט מעדיקאמענטען, משמורים, מעדיצינישע מכשירים, מילך און די קראנקע אין שטאטישען שפיטאל מיט כשר עסען. די געזעלשאפט ווייזט לעצטענס ארויס א ביסעל מעהר טעטיגקייט און איהר פרעזעס טראגט זיך אפילו ארום מיט א פלאן אויסצובויען א ספעציעלען אמבולאטאריום, וואס האלט, ווי מען זאגט, ביי רעאליזירט ווערען.

„עזרת החולים" — דאס איז כמעט א ריינע פרויען־אינסטיטוציע, איהר אויפגאבע איז צו שטיצען ארימע קימפעטארינס, ווי אויך בכבוד'ע יודישע משפחות, וואס נויטיגען זיך אין הילף, סיי דורך נדבות, סיי דורך אייז • פראצענטיגע הלוואות. די אינסטיטוציע האלט זיך בעזונדער'ס, א דאנק דער שטיצע פון די טאמאשאווער לאנד • מאנשאפטען אין אמעריקא.

„לינת הצדק" — עהנליך אין איהר כאראקטער די „לינת החולים", מיט אויך מעדיצינישע הילף, האט א גמילת־חסדים־קאסע, וואס גיט אהן־פראצענטיגע הלוואות. ווען ביידע פעראיינען זאלען זיך גהען פעראייניגען, וואלט די ארבייט געקענט פיל־פאך פערברייטערט ווערען, אבער צוליב א קאפריז פון די פיהרער האבען מיר צוויי עהנליכע אינסטיטוציעס, וואס זייער טעטיגקייט איז צעשפליטערט און ממילא הינעגער פראדוקטיוו.

די בעשייונסטע פילאנטראפישע אינסטיטוציע איז דאס „יתומים־הויז", אין וועלכען עס געפונען זיך סך־הכל 12 יתומים און יתומות, אבער עס ווערט געפיהרט פון א טיכטיגער רוטינירטער לעהרערין פרל. ר. זיידלער, און די קינדער ענטוויקלען זיך גוט סיי פיזיש, סיי גייסטיג.

די קינדער געפונען זיך אין שטענדיגע ליכטיגע צימערן, זענען שעהן געקליידעט און האבען בכלל א פיין אויסזעהן.

די קינדער לערנען יעדען טאג אויך יודישע למודים, ווי העבראיש און „תנך" און דער טורן־פעראיין שיקט יעדען טאג זייגער א פערשטעהער מיט די קינדער צו מאכען גימנאסטישע איבונגען.

דאס „יתומים הויז" ווערט אויסגעהאלטען דורך די טאמאשאווער רעכטע יודישע פאבריקאנטען.

וועגען אנדערע טאמאשאווער אינסטיטוציעס און פעראיינען — דאס אנדערע מאל.

ש. רושעוסקי.

שרייבט אייערע קרובים אין אמעריקא,

אז אייער לאנדסמאן ג. אייזנער, שטענדיגער ניו־יארקער קארעספאנדענט פון „לאדזער טאגעבלאט", האט נאך א לאנג־יעהריגער פראקטיק אין א ניו־יארקער באנק, געעפענט פאר זיך אנ'אגענטור פון די גרעסטע שיף־קאמפאניעס און אז ער האט אויך בעקומען די ערלויבניש איבערצושיקען אמעריקאנער דאלאר קיין פוילען און אנדערע לענדער.

גאנץ בעזונדערע אויפמערקזאמקייט וועט געשאנקען ווערען צו די לאדזער אין אמעריקא, וואס ווילען קויפען שיפסקארטען אדער איבערשיקען אמעריקאנער דאלאר צו זייערע קרובים אין לאדז. פאר זיי וועט אויך געמאכט ווערען א ספעציעל ביליגער פרייז.

צי ערווארט איהר וועמען פון אמעריקא?

אויב איהר ערווארט א בעזוך פון אייערע קרובים, אדער פריינד אין אמעריקא, דאן שרייבט צו זיי. אז אויב זיי ווילען האבען א גוטע, בעקוועמע און שנעלע רייזע און דערצו נאך אין קרייז פון זייערע לאנדסלייט, אז זיי זאלען זיך ווענדען זייער רייזע מיט איהם פערשטענדיגען. ער וועט פאר זיי אויך בעזארגען אלע נויטיגע רייזע־דאקומענטען.

צי זוכט איהר וועמען אין אמעריקא?

ווען איהר ווילט וועמען עס איז געפינען אין אמעריקא, וועל איך אייך אין דער הינזיכט בייהילפיג זיין. צו דעם צוועק וועט איהר מיר מוזען צושיקען די עלטע אדרעסען פון די געזוכטע, ווי אויך 1 דאלאר אויף אויסגאבען אין צוזאמענהאנג מיט'ן אויפזוכען אייערע קרובים, אדער פריינד.

דאקומענטען פון אמעריקא.

איך וועל אויך אויסארבייטען פאר אייערע קרובים אין אמעריקא אלערליי פוילישע דאקומענטען און אקטען מיט די בעשטעטיגונג פון פוילישען קאנסול, ווי ווענען קויף און פערקויף, אלערליי בעפאלמעכטיגונגען א. ז. וו. אלעס וועט בעזארגט ווערען פאר א ביליגען פרייז און מיט די גרעסטע פינקטליכקייט.

אלערליי פערזיכערונגען.

איך האב אויך בעקומען די אגענטור פון איניגע גרויסע פערזיכערונגס־געזעלשאפטען און בין דעריבער אין דער לאגע צו ערלעדיגען אלע אנגעלעגענהייטען אין צוזאמענהאנג מיט אלע פערזיכערונגען, ווי אויך אין בעזארגען נייע פערזיכערונגס־פאליסעס.

פערשרייבט אייך מיין אדרעס און שיקט איבער דעם אנאנס צו אייערע קרובים אין אמעריקא:

Gustave Eisner

1133 BROADWAY

New York, n. y.

פאדערט איבעראל

נאר פאמעטירטע

פעלד־בעטען

פערזעהען מיט דער פאבריקס־מארקע

Palma-Patent

פאר וועלכע מיר גאראנטירען.

אויך שטעט אויף לאגער אין א גרויסען אויסוואהל: ניקעל־בעטען, קינדער־בעטען, אמעריקאנקעס, קינדער־וועגעלעד, הויכע קינדער־בענקלעד, שאזלאנגען און געבעטע מאטראצען.

ביליגסטע פרייזען! רעעלסטע בעהאנדלונג!

לאדז, פוילנשע 24, טעל. 21-85.

צום שטרייכען

די הייוער איז די בעסטע און האלטבארסטע מינעראל־פארב

„SILEX"

צום שטרייכען די פאדלאגעס, פענסטער טירען בעניצט מען

„Albalin"

אויסערגעוועהנליך דויערהאפט, הארט און עס טריקענט שנעל.

KOSEL & Co, LODZ

Hauptlager: ul. Przejazd 8.

Filja; ul. Piotrkowska 98.

Cierpienia płuc i gardła

Pouczającą broszurę № 11 bezpłatnie wysyła Dr Hugo Caro, G. m. b. H., Gdańsk.

Zwapnienie żył

stan zdenerwowania, zawroty głowy. Prosimy zażądać bezpłatnej broszurki o leczeniu domowem nieszkodliwem San. Rat. Dr. Weise u Dr. Gebhard & Co., Gdańsk.

צו אלע, וועלכע עסען!

ס'איז נישט פערהאן קיין מענשען, וועלכע זאלען נישט גערן האבען קיין שווייצער־קעז, הערינג, סאלאטקע א. א. וו. ווי אויך שארפע געטראנקען, ליידער, מיזען די מענשען רעזיגנירען פון פערגעניגען צו עסען די דערמעהנטע מאכלים צוליב דעם נישט אנגענעהמען ריח, וועלכע פיהלט זיך פונ'ם מויל נאכ'ן עסען. אלע מאכלים בכלל, אהן אויסנאהם, לאזען איבער דעם קאנטאמינאציע, צוליב זיין פוילען און צופאלענקייט, ברעקלעך עסען צווישען די ציינער, וועלכע גיבען ארויס דעמזעלבען אינאנגענעהמען ריח, הגם פיל קלענער.

דאס איינציגע מיטעל, וועלכעס בעזייטיגט דעם שלעכטען געשמאק און ריח פון מויל איז

FERMENTINA

מיט וועלכען מען דארף שווענקען דאס מויל נאך יעדען עסען.

פערמענטינא קאנסערווירט די ציינער, שטארקט די דזשאנסלעס, בעזייטיגט דעם שלעכטען ריח פון מויל און מאכט דעם אטעם אנגענעהם.

ROMAN WŁODARSKI WARSZAWA, Lubieckiego 5 הויפט־סקלאד אויף פוילען:

צו בעקומען אין אלע אפטייקען, אפטייק־סקלאד'ען און פערפומעריע־געשעפטען. פרייז זל. 2.75 פיר שפיק. ווען מ'קריגט נישט, דארף מען זיך ווענדען צום הויפט־סקלאד אויף פוילען. פאר קונים פון דער פראווינץ ווערט ארויסגעשיקט נאכ'ן בעקומען פאראויס 3 זל. אדער 3.50 אויף א נאכנאהמע. היט זיך פאר פעלשונגען!

פערמענטינע איז בעזונדערע שמירט אויף איינענער רעכנונג ווערט געוואונשען.

פאר 3 זל. עלעקטריש־ליכט אין שטוב

קען יעדער בעקומען אויסצאהלען וועכענטליך פאר יעדען פ.

פ. לעווין,

קאנסטאנטינער 58,

פראנט־געווע־לב.

געמ. עלעקטרישע לאמפען און גאז־שאכטעס מיט 25% ביליגער פון צענניק.

קאנצעסירט דורך דער לאדזער עלעקטראוניע.

לאמבארד. א ליציטאציע.

די ווארשאווער לייה־אקציען־געזעלשאפט

אויף בעזיצליכע משכנות, אפטיילונג אין לאדז, זאכאדניא 31

מאכט בעקאנט, אז דעם 22, 23, אין 24 יוני 1927 וועלען ווערען פערקויפט דורך א עפענטליכע ליציטאציע די אין זיין צייט נישט פראלאנגירטע משכנות. די פראצענטער דארפען איינגעצאהלט ווערען פאר'ן 17־טען יוני 1927, ווייל נאכ'ן דאזיגען טערמין וועלען די משכנות אומבאדינגט מוזען צוצאהלען די קאסטען פון דער מלוכה'שער פראצעדור פאר דער דורכגעפיהרטער פרובען־פעסטשטעלונג. די ליסטע פון די №№ פון די משכנות, וואס אונטערליגען דעם פערקויף, וועט ווערען פערעפענטליכט אין „קוריער לודזקי" און עס וועט אויסגעהאנגען ווערען אין דער ביורא זאכאדניא 31.

[illegible]

לעזט און אבאנירט דאס

„לאדזער טאגעבלאט"

Dr. med. H. LEICHTER

קאנסטאנטינער 9, רוג זאכאדניא

טעל. 49-66.

צאהן־כירורג

בעצט פון כירורגישע קראנקהייטען ווי שמשנעקעס, גיפענס, דזשאנגעלעס, צאהן־פיסטעלעס א. ז. וו.

נעמט אן פון 1/2-5 נאכמ. און פון 9-11 פארמ.

וויכטיג פאר דאמען!!!

מאכט אייך די עלעגאנטסטע דאמען־היטע נאך דער לעצטער פאריזער מאדע און די עלעגאנטסטע היטע איבער־ארבייטעט איך אויך גענצליך ניי. געדענקט די אדרעס: זאוואדזקא 23

נאר פאר 2.50 זל.

אין הויף, 2־טען אפגאנג, לינקס פארטער.

הערען געמאכט זיידענע, שטרויע מיט זיידע אויף פילץ־היטע אין אלע פארבען אין פיינסטער אויספיהרונג

נעמ. 7 זל. פאר „TOBA"

לעמשעניצע

17 זגערסקא 17, טעל. 16-33.

אלערליי קראנקהייטען ווערען עמפאנגען דורך ספעציאליסטען־דאקטוירים פון 9 פריה ביז 6 אוונד. — מאסאזש, עלעקטריזאציע, פאקען־שטעלען, קינסטליכע בערגזאנ־ן־בעשטראלונגען, אימפונגען נעגען שקארלאטינע.

ZAKŁAD ŚLUSARSKO-MECHANICZNY

F. MOTYL, Łódź (Majster Cechowy)

Zawadzka 19 — telef. 55-42

Firma egzystuje od roku 1895.

אויספיהרונג פון זעמטליכע שלאסער און מעכאנישע ארבייטען, זאווי פראסען און פארמיר־מאשינען, צענטריפוגען און פערבער־קעסעל, ווי אויך זעמטליכע מאשין־רעפאראטורען. ספעציאליטעט: אויטאגענישע שווייסונג אויך שניידונג פאר אלע מעטאלען אונטער גאראנטיע.

צו פערקויפען א אויטאבוס

עס קען אויך זיין א לוקסוסאווע

מעקלערס געוואונשען

זאוואדזקא 16 a

אין פאפיר־געשעפט קארמעסער.

Zgubiono

patent i koncesję

ZELIG KON, Pieprzowa 12.

Dr Feliks Bornstein

Cegielniana 4

טעלעפאן 34-90.

ספעציאליטעט: אקושער און פרויען־קראנק

נעמט אן פון 3—6 נאכמיטאג.

Dr H. Spira-Bornsteinowa

Cegielniana 4

טעלעפאן 34-90.

ספעציאליטעט: אקושער און פרויען־קראנק

נעמט אן פון 3—6 נאכמיטאג.

בעריהמטער פאטאגראף־קינסטלער, פיהרט אויס פאטאגראפיעס אהן קאנקורענץ!

יעדע פאטאגראפיע איז א קונסט־בילד!

ספעציאליסט פון קינדער־אויפנאהמען געמט אן אלערליי בעשטעלונגען און קומט צו די קליינטען א היים. די אויפנאהמען ווערען אויסגעפיהרט דורך א אפאראט פון דער נייעסטער טעכניק ביי ד ר מיטהילף פון קינסטליכען ליכט. א חוץ דעם ווערען אויסגעפיהרט אלערליי אויפנאהמען ווי: פארטרעטען, חאכצייטען, ספארטס, טעאטער און מצבות־אויפנאהמען אויך בעשטעלונגען אויף ארויספאהרען. דאס ווערעטער און די צייט פון טאג שטערט נישט צו די אויפנאהמען. נישט קוקענדיג אויף דער גרויסער בעקוועמליכקייט זענען די פרייזען זעהר צוגענגליך. בעשטעלונגען ווערען אנגענומען פון 8 זייגער 10 פריה ביז 8 נאכט.

זאוואדזקא 39, 3־טער שטאק, אפיציגע ביי הערשאפט סאאור.

גוט און ביליג! גוט און ביליג!

דער בעוואוסטער קאליגראף

ל. בערמאן

42 נארוטאוויטשא 42

(דזעלנא) ו. 8

נעמט אן שילער אויף אויס שרייבען לעקציעס און שנעל שרייבען אין לערנ 15,1 עס

אבאנאמענטס־פרייז: פאר א חודש אין פוילען 5 זל., אין פראנקרייך און בעלגיען—20 פראנק, אין אנדערע לענדער—1,25 דאלאר. אנאנסען־פרייז: פאר א מיליעמעטער־שורה פאר'ן טעקסט 16 גר., פרייטאג 24 גר., אין טעקסט 40 גר., פרייטאג 60 גר., נאכ'ן טעקסט 12 גר., פרייטאג 18 גר. פאר אויסלענדישע אנאנסען 100% טייערער. אויבער דער שטאט—מיט 50% טייערער. פון די פרייזען ווערען נישט פראצענטען קיין ראבאט.

Redaktor-wydawdca E. Hamburski.

Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 16.